

33

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

NAGYVÁRADON

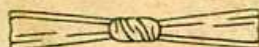
1915. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 16-ÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE.

Nagyvárad,

Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában

1915.

A

BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE

NAGYVÁRADON

1915. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 16-ÁN TARTOTT

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :

AZ EGYHÁZMEGYE.

Nagyvárad,

Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában

1915.

A bihari református egyházmegye 1915 évi szeptember
hó 16. napján Nagyváradon tartott rendes őszi köz-
gyűlésének

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E.

Jelen voltak : Sulyok István esperes, K. Nagy Sándor
legidősebb világi tanácsbíró elnöklete alatt :

Lévay Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss
Antal, Konrád Géza lelkészi,

Tatár Zoltán világi tanácsbíró ;

Zsigmond Ferenc lelk. gyámint., Konrád Géza em.
közig. pénztárnokok ;

Bíró Ferenc lelkészi, Lukács Ödön világi jegyzők.

Nagy Vilmos tanárképviselő a nagyváradai tanítónő-
képző intézet részéről.

Eröss Károly tanítóképviselő.

Dr. Thury Kálmán e. m. ügyész.

Egyházak képviselőiben :

Ártándról : Zsigmond Ferenc l., Gy. Szőke Gyula g.

Berettyószentmártonból : Kiss Antal l., Dancsházy Lajos g.

Biharról : Tarnóczy Lajos l., Szabó Lajos g.

Biharkeresztesről : Szigeti Elek l., Balla Lajos g.

Biharpüspökiből : Balajthi Jenő l., Patai Károly g.

Biharszentjánosról : Könyves János l., Szemess László prb.

Bojtról : Bán István l., Pető Gyula g.

Borsról : ----- Bajusz Kálmán g.

Csökmőről : Szabó Bertalan l., F. Tóth István g.

Darvasról : Molnár Vince l., Bartos Sándor g.

Élesdről : Dávid Gyula l., Pusztai András g.

Fugyiből : Nagy Elek l., Mészáros István g.

Fugyivásárhelyről : Varga Gedeon l., Bélfenyéri Lajos
presbyter.

Furtáról: Juhász Sámuel l., H. Szabó Sándor g.
 Hegyközcseréről: Szücs László l., Szilágyi Lajos g.
 Hegyközkovácsiból: Szokolay Béla l., K. Szabó Ferenc g.
 Hegyközpályiból: Bácsy Gyula l., Munkácsi Sándor g.
 Hegyközsáldobágyról: Bokross Elek l., Molnár Imre g.
 Hegyközüjlakról: Szentimrey Dániel l., Dani Lajos g.
 Kismarjáról: Molnár Zoltán l., Egeressy János g.
 Kisszántóról: Babicsák József l., Kiss István g.
 Köröskisjenőből: Horváth Sándor l., ifj. Lőrinc Mihály g.
 Mezőtelegről: -----
 Mezőtelkiből: ifj. Nyeste István l., Lukács Gáspár g.
 Nagykakucsról: -----
 Nagykerekiből: Lévy Mihály l., Nagy Ferenc g.
 Nagyszántóról: Bodnár Gábor l., Papp Márton g.
 Nagyváradról: Sulyok István l., dr. Thury Kálmán fő-
 gondnok; dr. Olasz Béla és Varga László presb.
 Nyüvedről: ----- Lovas Imre g.
 Örvéndről: Biró Ferenc l., Pintér János presb.
 Paptamásiból: Major Gyula l., S. Tóth Károly g.
 Pelbárthidáról: Holkó József l., Nagy Lajos g.
 Pósalakáról: Sipos János l., Lukács Ferenc g.
 Pusztajlakról: Doma Gyula l., Jakab Imre g.
 Révről: Kulcsár Endre l., Samu Sándor g.
 Siterről: Barcsa Mihály l., Bot Mihály g.
 Szalárdról: Surányi Lajos l., Nagy Ferenc g.
 Toldról: Németh István l., Szántó Ferenc g.
 Váncsodról: Bethlendi Sándor l., Ujhelyi László g.
 Váradlesről: Konrád Géza l., Finta János g.
 Zsákáról: Vadon Miklós l., T. Szabó József g.
 Jákóhodosról: Szabó István l., Góbi János g.

75. szám. Sulyok István esperes a következő buzgó könyörgéssel s a mai történelmi nagy időkre vonatkozó mély hatást keltő beszéddel

a gyűlést megnyitja s közgyűlésünk az imádság jegyzőkönyvbe iktatását elhatározza.

Imádság:

Örök, mindenható Isten! Szívünkön borongó fájdalommal, szempilláinkon könnyek csillogásával állunk

meg Előtted, midőn hivogató szódat hallva, összegyülekeztünk, hogy anyaszentegyházad dolgaiban foglalatoskodjunk, mert az enyészet és pusztulás hideg lehelletét érezzük körülöttünk és a halál szárnyának suhogását halljuk a négy szelek tájékain közel és távol egyaránt.

Az a zengő vihar, mely a nemzetek és birodalmak millióinak lábai alatt e földnek fenntartó oszlopait immár tizennegyedik hó óta rengeti, — még mindig tűzszikrákat és vércsöppeket szór reánk sötét kebeléből. Északnak kietlen pusztaságát, az alpeseknek hóborította csúcsait még mindig ágyúk dörgése és fegyverek ropogása reszketteti meg, s a gigászi világküzdelem újabb és újabb embertömegeket követel véres áldozatul. *A népek olyanok, mint a megháborodott tenger, amely nem nyughatik és amelynek vizei minden rútságot és sárt hánynak ki* (Ézs. 57₂₀)

A halál aratásának e nagy napjaiban fájó lélekkel szemléljük azt az üres helyet, melyről ami dicsekedésünk, mintha csak a Nebó hegyének szakadékai nyíltak volna meg lábai előtt, — nagy hirtelenséggel közülünk távozott. Megrendülve látjuk, hogy a váratlan jött nagy szenvedéseknek sodró forrása amaz ismeretlen, ködös partok felé ragadta mellőlünk az ősök alázatos hitével, lángoló buzgóságával és puritán jellemével munkálkodó vezért, akinek erős keze a kormányzó rudon egy évtizeden át olyan szilárdsággal, annyi bölcseséggel és olyan nagy hívsséggel nyugodott.

Atyánk és Istenünk! Ne feddj, ne ítélj meg minket, ha a sokszoros gyász és megpróbáltatásnak nehéz óráiban a haza és nemzet és az anyaszentegyház iránt érzett égő szerelemmel eképen könyörgünk: *Uram tarts meg minket! Tarts meg minket Uram, mert megfogyatkozott a szent mi közöttünk! . . .* Kiáltó szózatunk, kérő imádságunk kegyelmes egedig utat talált Hozzád, s Te nem távoztál el messzire tőlünk, de megmutogatád jószágos szerelmed, midőn fegyvereinknek diadalmas erőt s bátor hőseinknek győzelmi koszorút juttatál.

Mint erős köszálhoz, továbbra is Uram, hozzád támaszkodunk. Erős a hit bennünk, hogy a Te áldó, segítő jobb kezed nem fog rövidülni. Szenvedő népeid-

hez eljő a békeség s megújítod ismét az ajkak beszédét: békeség, békeség a messzevalóknak és közellevőknek: meggyógyítasz minket (Ézs. 57.1 19.) Igen, hiszünk Uram, hogyha bölcs akaratod szerint a szenvedéseknek és a megpróbáltatásnak mértéke betellett: miként szent Fiadat a kibeszélhetetlen kinoknak tengerén és a halál kapuján át örök dicsőségbe vivéd, úgy boldogabb jövőndőt adsz a szegény magyar népnek és magyar hazának s árva egyházmegyénk ügyét is felfogod és rendelsz minékünk hivséges őrállót, kin a bölcseségnek, buzgóságnak és szeretetnek lelke nyugodni fog. Óh halgass meg minket és cselekedj így velünk, Urunk, a Krisztusért. Ámen.

76. szám. Az egyházközségi képviselők megbízó leveleiket bemutatják.

A megbízó levelek átvizsgálása után a közgyűlés megállapítja a szavazati joggal bíró tagok névsorát (lásd a jegyzőkönyv elején) s azt a megbízott jegyzővel felolvastatja s a törvényszerű megalakulást megállapítja.

77. szám. Távolmaradásukat kimentették: Csák Máté nagyváradi, Papp László borsi, Zagyva Gyula nyüvedi, Baka Béla mezőtelegdi lelkészek, Kurovszky Ferenc, Telegdy József, dr. Miskolczy Ferenc, dr. Szegedy Lajos világi tanácsbírák és dr. Thury László világi jegyző.

Közgyűlésünk nevezettek távolmaradását igazolja.

78. szám. Távolmaradását előre nem igazolta Ács Endre nagykakucsi lelkész; világi képviselőt nem küldött a nagykakucsi és mezőtelegdi egyház.

Közgyűlésünk az esperest megbizza, hogy a távolmaradottakkal szemben a vonatkozó szabályzat szerint járjon el.

79. szám. A tárgysorozat fölvétele előtt az Ügyrend alapján Doma Gyula pusztajlaki lelkész kéri, hogy egyházának sürgős kölcsönügyét, amelynek iratait figye-

lemreméltó okokból a közgyűlés tárgysorozatába fölvétetni nem tudta, a közgyűlés tárgyalás alá bocsátani sziveskedjék.

Közgyűlésünk a fennforgó okokra tekintettel a kérelmet teljesítvén, ez ügy tárgysorozatba való felvételét engedélyezi.

80. szám. Az esperesi megnyitó beszéd kapcsán a közgyűlés

1., őszinte részvétellel s igaz fájdalommal veszi tudomásul Bary József e. m. gondnok halálát. A kiváló férfiú emlékét, ki nemcsak egyházmegyénknek, de egyetemes egyházunknak is erős oszlopa volt, hálás kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvében.

Élővülhetetlen érdemeire tekintettel, a nagyváradi ref. tanítónőképző intézetnél nevére alapítványt létesít s e célból felkéri az egyházak presbytériumait, hogy gyülekezeteikben gyűjtést eszközölni s az eredményről az esperesi hivatalt f. évi december hó 31-ig értesíteni sziveskedjenek. Az esperes azon intézkedését, hogy a nagy férfiú haláláról az e. m. nevében gyászjelentést adott ki s koporsójára koszorút helyezett, jóváhagyja s a felmerült költségeket a közpénztárból kiutalja.

Az e. m. gondnoki állás törvényszerű betöltését elrendelvén, az esperest felkéri s megbizza, hogy a szavazást a körülmények figyelembe vétele mellett alkalmas időben tűzze ki és a beérkezett szavazatok számbavételével elnöklete alatt dr. Szegedy Lajos vil. tanácsbíró, dr. Thury Kálmán e. m. ügyészt, Lukács Ödön vil. jegyzőt és Nagy Vilmos képezdei ig. tanárt azzal küldi ki, hogy szükség esetén az újabb szavazás elrendelése iránt is intézkedjék a küldöttség.

81. szám. A tiszántúli ref. egyházkerület elnöksége, a nagykárolyi ref. egyházmegye, a nagyváradi m. kir. posta és távirda főigazgatósága s ezenkívül számosan néh. Bary József e. m. gondnok halála alkalmából egyházmegyénknak részvétnyilatkozatot küldöttek.

Közgyűlésünk minden nevezett testületek vezetőinek a részvétért őszinte köszönetet mond: egyben erről őket jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

82. szám. A nagybányai egyházmegye közgyűlése jegyzőkönyvi kivonaton fejezi ki köszönetét egyházmegyénknak néh. Helmeczy József e. m. gondnok halála feletti részvétéért.

Tudomásul szolgál.

83. szám. A szavazatbontó bizottság jelenti, hogy az e. m. közgyűlésének 8—1915. sz. határozatával a Csernák Béla e. m. jegyző lemondása, illetve eltávazása folytán megüresedett e. m. lelkészi jegyzői tisztségre elrendelt szavazás alkalmával a 42 egyház 48 szavazatot küldött be. Nem fogadhatta el a bizottság a borsi egyház szavazatát, mivel a szavazógyűlésen nem a helybeli lelkész, illetve nem az esperestől megbízást nyert lelkész elnökölt, minélfogva ezt a szavazatot érvénytelennek kellett minősítenie. A beadott 47 érvényes szavazatból Papp László borsi lelkészre 29, Szűcs László hkcsatári lelkészre 12, Szabó Bertalan csökmői lelkészre 4, Bán István bojti lelkészre 2 szavazat esett s így az egyik e. m. lelkészi jegyzői állásra 11 abszolút szótöbbséggel Papp László borsi lelkész választott meg.

Az e. m. közgyűlése a választás eredményét örvendetesen tudomásul veszi és Papp Lászlót megválasztott jegyzőnek nyilvánítja, mivel betegsége miatt jelen gyűlésünkön nem jelenhetett meg: felhívja őt, hogy a legközelebbi gyűlésen a hivatali esküt tegye le.

84. szám. A 17—1915. sz. egyházkerületi határozat értelmében

felhívja közgyűlésünk a lelkészeket és

tanítókat, hogy egyházközségek tagjait világosítsák fel a tekintetben, hogy a mezei munkának István király napján és az egyházi szertartást nem zavaró módon való végzése miatt kihágásért büntetésnek helye nincsen; a hiveket figyelmeztessék egyútszersmind arra is, hogyha netalán kihágásért mégis kereset alá vonatnának, az Egyetemes Konvent 52—1914. sz. a. határozatában foglalt birói döntésekre hivatkozva, minden egyes konkrét esetben éljenek a megengedett törvényes jogorvoslatokkal.

85. szám. A 275—1915. számú egyházkerületi határozat folytán

közgyűlésünk ismételten felhívja az egyházmegye területén levő középiskolák és középfokú tanintézetek vallásoktatóit, illetőleg az egyházközségek lelkészeit, hogy az ilyen intézetekbe járó tanulók vallásoktatásáról minden tanév végén az esperesi hivatalhoz jelentésöket tegyék meg, kitüntetvén, hogy az egyes intézetekben hetenként hány órán és milyen osztály-összevonással történik a vallástanítás.

86. szám. A 290—1915. sz. egyházkerületi határozat — tekintettel azon körülményre, hogy a meglevő három tanítóképző intézetünk ez idő szerint református elemi iskoláink tanítói szükségletét kielégíteni nem tudja, míg ezzel szemben tanítónőképző intézeteinknél túltel-
melés van, — felhívja az egyházmegyéket, hogy amíg a tanítóhiány megszűnnék, ott ahol két vagy több tanítói állás van szervezve, tanítónőket igyekezzenek nagyobb számmal alkalmazni.

Egyházmegyei közgyűlésünk a fenti határozatot iskolafenntartó egyházaink figyelmébe ajánlja.

87. szám. A 321—1915. sz. egyházker. határozat felhívja az iskolafenntartó egyházakat, hogy az egy évi önkéntességi tényleges katonai szolgálatra bevonult

közszégi és hitfelekezeti tanítók helyettesítését, valamint a hitfelekezeti tanítók előlépése és előléptetése körüli eljárást szabályozó 149.893—1913. sz. miniszteri rendelethez alkalmazkodjanak.

Egyházmegyei közgyűlésünk tudomásul veszi a fenti határozatot s felhívja az iskolafenntartó egyházakat, illetve iskolaszékeket, hogy a hívatolt miniszteri rendelethez, mely a 321—1915. sz. egyh. ker. határozat XII. sz. mellékletében közölve van: anyagi felelősség terhe mellett szigorúan alkalmazkodjanak.

88. szám. A 322—1915. sz. egyházkerületi határozat felhívja az iskolafenntartó egyházakat, hogy addig is, míg a közoktatásügyi kormány javadalmazás tekintetében református tanítóinkat az állami tanítókkal egyenlő elbánásban részesitené: tegyenek meg minden lehető arra nézve, hogy tanítóink a lakbérkülönbözethez és családi pótlékhoz egyházi forrásokból hozzájuthassanak.

Egyházmegyei közgyűlésünk a fenti határozatot az iskolafenntartó egyházak figyelmébe ajánlja.

89. szám. A 323—1915. sz. egyházkerületi határozat értelmében

közgyűlésünk felhívja az iskolafenntartó egyházak presbytériumait, hogy a szegényebb sorsu gyermekek iskolába járásának megkönnyítése céljából mindenütt „iskola szegény-segélyalap“-ot létesítsenek s e célra évi költségvetéseikbe bizonyos összeget vegyenek fel, s ezenkívül társadalmi uton is tegyék lehetővé, hogy az ilyen tanulók iskoláztatása a miatt lehetetlenné ne váljék, mert a szülők gyermekeiket a tanítási időben elhelyezni és élelmezni nem képesek.

90. szám. A 325—1915. egyházkerületi határozat értelmében

közgyűlésünk felhívja az iskolafenntartó egyházakat, hogy ahol a már megállá-

pitott tandijkárpótlásnak egyrésze visszatartatott azon a címen, mert az illető álláson alkalmazott tanítónak az iskolafenntartó egyház által biztosított javadalma a tandijkárpótlás teljes összegének hozzáadásával felülhaladta az 1913. évi XVI. t.-c.-ben meghatározott mértéket, miután a vall. és közokt.-ügyi miniszter a tandijkárpótlást ebben az esetben is teljes összegében, csonkitatlanul utalványozza, ez iránti kérelmüket a közig. bizottság útján terjesszék fel.

91. szám. A 330—1915. sz. egyhker. határozat értelmében

közgyűlésünk felhívja az iskolaszéki elnököket, hogy a felügyeletök alatt álló iskolákban az Értesítő könyvecskéket mindenütt bevezessék és a bizományosnál kifejezetten az egyházkerület kiadásában megjelent Értesítő könyvecskét rendeljék meg s minden év október hó 15-ig, de legkésőbb november 1-ig az esperesi hivatalnak tegyenek jelentést, hogy hány példányt rendeltek meg használatra.

92. szám A 347—1915. sz. egyházkerületi határozatnak megfelelően

közgyűlésünk az iskolafenntartó egyházakat, illetve iskolaszékeket felhívja, hogy az iskolafejlesztés terén tőlük lehetőleg mindent megtegyenek; tanítóink különösen nagy gondot fordítsanak a fiú tankötelesek szellemi előmenetelére, anynyival is inkább, mivel az új választói törvény következtében ugy egyetemes egyházunknak, mint szeretett magyar hazánknak és nemzetünknek igen fontos, sőt vitális érdeke az, hogy a tiszta magyarságot tevő hitsorsosaink fiai minél nagyobb számmal végezdhessék el a VI. osztályt s így a választói jogot is elnyerhessék.

93. szám. A 355—1915. sz. egyhker. határozat az iskolai bizonyítványok után járó díjak szedése tárgyában kimondja, hogy a választói jog elnyerése céljából kiállított bizonyítványokért díj nem szedhető mindaddig, míg a népisk. szerv. 206. §. m. pontja és az 1913. évi XIV. t.-c 73. §-a közt levő különbség megszüntetése, illetve a tanítók kárpótlása ügyében tett felterjesztésére a vall. és közokt.-ügyi miniszter urtól a válasz megérkezik.

Egyházmegyei közgyűlésünk e határozat betartására tanítóinkat felhívja.

94. szám. A 362—1915. sz. egyházkerületi határozat értelmében

közgyűlésünk a tanítókat utasítja, hogy a magánfoglalkozás engedélyezését jövőben az iskolaszéktől kell kérniök s csak abban az esetben forduljanak a felettes egyházhatósághoz, ha kérelmük elfogadható indok hiányában utasított vissza.

95 szám. Sulyok István esperes beterjeszti jelentését az egyházmegye 1914. évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról.

A nagy körültekintéssel és gondnal készített jelentést közgyűlésünk tudomásul veszi, jegyzőkönyvébe iktatja s a jelentést beterjesztő esperesnek köszönetét töl-mácsolja.

96. szám. Sajnálattal veszi tudomásul közgyűlésünk, hogy Váncsodon még mindig nagyrítván tartatnak meg a vasárnap délutáni isteni tiszteletek ;

éppen ezért ismételten felhívja a presbytériumot, hogy a vasárnap délutáni istentiszteletek megtartása körül tölle telhetőleg mindent kövessen el ; lelkész, tanító és az iskolás növendékek minden vasárnap délután templomba menjenek s még az esetben is, ha a hivek közül senkiséj jelennék meg, lelkész könyörgést tartson.

97. szám. Hétköznapi bibliamagyarázat Fugyiban egyáltalán nem tartatván :

utasítja közgyűlésünk a lelkészt, hogy az adventi hetekben, hetenként egyszer a legalkalmasabb napon tegyen kísérletet a bibliamagyarázat bevezetésével, mely alkalommal, amennyiben lehetséges, — a felsőbb osztályba járó tanulók is menjenek templomba.

98. szám. A hitélet erősítésére, a vallásosság fokozására Fugyiban és Mezőtelegden semmisem történnén,

utasítja közgyűlésünk a lelkészeket, hogy egyházunk jövő érdekében gyülekezeteink lelkiépítésére mindent megtegyenek, kiváltképpen Mezőtelegden, ahol erre kedvező alkalom is kínálkozik, de meg nagy szükség is van.

99. szám. Mivel az úrvacsorával élők száma folytonosan hanyatlást mutat:

felhívja közgyűlésünk a gyülekezetek lelkészeit és presbytériumait, hogy e szomorú jelenség megszüntetése, illetőleg a kedvező változás bekövetkezése céljából minden eszközt megragadni igyekezzenek.

100. szám. Miután az egyházi szertartásokat több egyházban számosan mellőzték :

felhívja közgyűlésünk a lelkészeket és presbytériumokat, hogy e baj terjedésének meggátlására a legintenzívebb tevékenységet kifejteni törekedjenek s tett intézkedéseiket esetről-esetre vegyék jegyzőkönyvbe s az egyházlátogató küldöttségnek a jegyzőkönyveket mutassák be.

101. szám. Az esperesi jelentés folytán

utasítja közgyűlésünk mindazon egyházak presbytériumait, amelyeknek ingatlanai telekkönyvileg rendezve nincsenek, hogy telekkönyvi ügyeiket az e. m. ügyész közbe-

jöttével rendezzék, tegyenek jelentést a legközelebbi közgyűlésre, hogy ingatlanaik telekkönyvi rendezése tekintetében minő lépéseket tettek s általában telekkönyvi ügyök milyen stádiumban van.

102. szám. Egyházi épületek jókarbantartása, továbbá a belhivatalnokoknak a megfelelő melléképületekkel való ellátása az egyházközségeknek díjlevélszerű kötelessége levén,

utasítja közgyűlésünk a gondnokokat és presbytériumokat, hogy az egyházi épületek és melléképületek jókarban tartásáról gondot viseljenek s ahol az esperesi jelentés szerint a melléképületek gyenge vagy éppen rossz állapotban vannak, a presbytériumok a panaszolt állapot megszüntetésére a nehéz viszonyok között is igyekezzenek és tett intézkedéseikről a legközelebbi közgyűlésre jelentést tegyenek.

103. szám. Az esperesi jelentés kapcsán az esperes előterjesztést tesz az egyházmegye területén levő közép és felsőfoku nem református tanintézetben tanuló növendékeink vallásoktatásáról.

Közgyűlésünk esperesnek a középiskolai tanulók vallásoktatására vonatkozó jelentését tudomásul veszi s egész terjedelmében az egyházkerületi közgyűlésre fölterjeszti.

104. szám. Sulyok István esperes beterjeszti következő időszaki jelentését:

Nagytiszteletű s tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

1. Időszaki jelentésemet annak a sulyos veszteségnek előrebocsátásával vezetem be, amely egyházmegyénket, közvetve magyar református egyházunkat őszintén tisztelt és nagyrabecsült gondnokunknak, néh. Bary József kuriai bíró, nagyváradi kir. törvényszéki elnöknek f. évi július 13-án egészen váratlanul történt halálával érte.

E rövid jelentés szűk kerete nem alkalmas arra, hogy a megboldogult kiváló férfit tiz éves gondnoki működését minden tekintetben és vonatkozásban emlékeztünkbe visszaidézzem, igazolni akarván a koporsó mellett ajkainkról felszakadt keserű panaszt: *elesett ami fejünknek koronája*.

Bary József mint az egyházmegye gyülekezetei többségének szavazatával megválasztott gondnok a mélységes tudásban, ékesszólásban és lelkének fenséges idealizmusában szinte páratlan Ritoók Zsigmond utódként az 1905. évi szeptember 8-án foglalta el gondnoki tisztét s e decennium alatt családi traditiojához hiven és az őseitől örökségképen reá szállott alázatos buzgósággal úgy szolgálta az igazságot és szabadságot magába ölelő krisztusi szeretetben anyaszentegyházunk ügyeit, hogy mindnyájan elfogulatlanul tehetünk bizonyosságot amellet, miszerint megválasztásában az Illyés palástja valóban Elizeusra hullott.

Teljesen érthető és indokolt, ha az 57 éves férfinak egészen váratlan halála az őszinte részvét és igaz fájdalom érzéseit váltja ki szivünkbelől. Mert kétségen kívül úgy van, hogy Bary József elhunytával súlyos veszteség szakadt egyházmegyénkre és tátongó ürr nyilott meg sorainkban. De amikor mindezt átérezzük és megvalljuk, ugyanekkor elengedhetetlen kötelességgé válik reánk nézve, hogy gyászunkat külsőleg is kifejezésre juttassuk s halálában is áldott gondnokunk emléket pedig közöttünk maradandóvá tenni igyekezzünk.

Tisztelettel kérem azért, hogy jegyzőkönyvünk lapján nevét megörökíteni méltóztassék. Továbbá, helyesléssel kegyeskedjék tudomásul venni, hogy egyházmegyénk nevében gyászértesítőt nyomattam, a koporsóra koszorút helyeztem és a családnál küldöttségileg részvétlátogatást tettem s az ezekkel fölmerült költségeket az egyházmegyei közp. pénztárból mintegy 45 koronában kifizetttem. Végül azokra az elévülhetetlen érdemekre és páratlan buzgóságra tekintettel, amelyeket a megboldogult egyházmegyénk és a vele kapcsolatos intézmények körül szerzett és kifejtett — a nagyváradi református tanítónőképző intézetnél nevére teendő alapítvány létesítése céljából, amelynek rendeltetése később

volna meghatározandó — kegyeskedjék úgy a saját kebelében, mint egyházközségeink presbytériumaiban, illetőleg a presbytériumok után a gyülekezetekben gyűjtést rendezni, amelynek eredményéről az esperes után a legközelebbi közgyűléshez jelentés teendő.

Egyidejűleg tisztelettel kérem azt is, hogy amennyiben az egyházmegyei gondnoki állásra nézve az I. t.-c. 160. §. szerinti megüresedés esete beállott: az állás törvényszerű betöltését elrendelni s a beérkezett szavazatok számbavételére bizottságot kiküldeni méltóztassék. Ha és amennyiben közgyűlésünk szükségesnek látná, hogy a megválasztott gondnok állását mielőbb elfoglalja: ezuttal becses rendelkezést kérek a rendkívüli közgyűlés összehívását illetőleg is.

2. A tavaszi közgyűlésen meg nem jelent lelkészeket és megbízott képviselőket, akik elmaradásukat előzetesen be nem jelentették, — igazolásra hívtam fel. Minthogy az eljárás során egyik egyházközségünkben arról a sajátságos felfogásról szereztem tudomást, hogy az egyházmegyén való képviseltetés jogát és kötelességét az egyházközség nem az egyh. I. t.-c. 51. §. b., pontjában foglalt rendelkezésnek megfelelő módon választás után gyakorolja, hanem a képviseltetést a presbytérium tagjainak önkéntes vállalkozására bizza és ha vállalkozó nem akadna, akkor a képviseltetés elmarad: szükségesnek találtam, hogy e helyről is megtörténjék egyházközségeinkhez az az általános figyelmeztetés, hogy az egyházmegyei közgyűlésen való képviseltetés nemcsak jog, hanem kötelesség is egyszersmind, amint azt az I. t.-c. 55. §-ához készült szabályrendeletünk 9. §-a igazolja, midőn az egyhm. képviselő meg nem választását fegyelmi vétségnek minősíti.

3. A furtai egyházközség elnöksége szabályszerű presbyteri és egyhközségi közgyűlési határozatok alapján ez évi április 18-ról pénztári készlet hiányában az egyház tulajdonát képező „Szegény-alap“-ból 1400 kor. ideiglenes kölcsön felvételéhez engedélyt kért. Az egyházmegyei elnökség a folyamodó egyházközség anyagi helyzetének mérlegelése során a kérelmet teljesíthetőnek találván, az engedélyt azzal adta meg, hogy a kölcsön ezen évi október 15-ig, de mindenesetre december 31-ig

visszafizetendő s a hitelező alapítvány részére az időközi kamat biztosítása mellett adóslevél állítandó ki, amelynek az egyházközség eleget is tett.

A mezőtelegdi egyház az 5—1915. sz. a jóváhagyott ideiglenes kölcsönét csak ez évi április 9-én vette igénybe és így a visszafizetést ez évi május 1-ig nem teljesíthette. Erre való tekintettel méltóztassék hozzájárulni, hogy a kölcsön legkésőbb a f. évi dec. 31-ig fizetessék vissza.

A többi egyházközségek (Bihar, Biharkeresztes és Told) hasonló tárgyú kérvényét megboldogult egyházmegyei gondnokunknak előbb hivatali távolléte, majd betegsége és bekövetkezett halála miatt megfelelő intézkedés tárgyává nem tehettem, hanem azokat közgyűlésünk elbírálása alá bocsátom, a tárgysorozat megfelelő helyén beiktatván.

4. A biharpüspökii egyházközség f. évi május hó 13. napján a lelkészlakás javítása tárgyában hozott határozatát azzal a kéréssel terjesztette hozzám, hogy amennyiben annak gyökeres átalakítása a munkálatnak házi kezelés mellett elvégeztetése folytán mintegy 2000—2500 koronába kerül s fedezetképen e célra a közel 4000 kor.-t kitevő egyh. adó és egyh. haszonbér 1913—14. évi kintlevősegei szolgálnának, — az építkezésre adjak engedélyt. Miután a szakértőileg felülvizsgált terv és költségelőirányzat a kíváncsúnak megfelelő volt és miután a szükséges átalakítást részemről is indokoltnak találtam: a munka végrehajtását annál inkább engedélyeztem, mert az egyházközség tagjainak rendkívüli adóval megterhelése nem kívántatott.

5. Egyházmegyénk közgyűlése 195—1914. sz. határozatával megbizta elnökségét, hogy a biharkeresztesi Jámbor-féle alapítványi ingatlant az eddigi feltételek mellett Asztalos Dávid bérlőnek az 1915. április 1-től számítandó s 1921. március 31-ig terjedő időre haszonbérbe adja ki s ügyész közbejöttével a bérszerződést kösse meg. Az elnökség megbízatásában kellő időben eljárván, a szabályszerű és a nagyváradi kir. adóhivatalnál is bemutatott bérszerződésnek egyik példányát tudomásul vétel végett betérjesztem, kérvén annak lel-

tári elhelyezését; a másik példányt annak idején bér-
lőnek kézbesitettem.

6. Az egyh. I. t.-c. 167. §-ában foglalt kötelessé-
gemből kifolyólag az egyházmegye közigazgatási, tanító
gyámintézeti pénztárát 1915. évi május 30-ikán Surányi
Lajos tanácsbíró ur, az egyházmegyei lelkészi gyám-
intézet pénztárát pedig f. évi június hó --- napján Lévai
Mihály tanácsbíró ur által megvizsgáltattam. A váratlan
pénztárvizsgálat az értékeket mindegyik helyen rend-
ben találta.

7. Papp László borsi és Szentimrey Dániel hegy-
közujlaki lelkészek súlyosabb természetű betegség kö-
vetkeztében szanatóriumi gyógykezelés céljából hosszabb
időre kénytelenek voltak egyházközségeiket elhagyni.
Mindkét lelkész az egyh. I t.-c. 143. §. c, d, pontjá-
ban körülírt eljárás szoros betartásával távozott el s
távollétük idejére Borson Babicsák József kisszántói,
Hegyközujlakon pedig Szücs László hegyközcsatári
lelkésztársakat kértem föl és bízam meg az adminisztrat-
ív teendők elvégzésével.

8. Az új iskolai év kezdetével iskolafenntartó egy-
házközségeink közül több ismét kiegészítő tanítókat kény-
telen alkalmazni hadbavonult tanítói helyett. Ez okból a
csökmői egyházközség Futó József katonai szolgálatot
teljesítő tanítója helyén Szabó Bertalanné, Homolya
Ilona okl. tanítónőt, a furtai egyházközség Bakóczy
László helyén Szücs Endre okl. nyug. tanítót, Bartha
Elek helyén Sarkady Ida okl. tanítónőt alkalmazta.
Nevezettek megbízatását az állomáson működő tanítók
katonasága idejére, illetőleg a f. tanévre engedélyeztem
s a törvénynek megfelelő módon fogatosított választást
jóváhagytam.

9. Egyházkerületi képviselőink megbízatása lejárván,
méltóztassék intézkedni, hogy az újabb 3 éves ciklusra
a választás jelen gyűlésünkben a tárgysorozat rendén
megtörténjék. Ugy szintén 1915 szeptember 1-től 1918.
szeptember 1-ig terjedő időre a nagyvárad tanítónőképző
ig. tanácsába 3 tag kiküldendő.

Ugyancsak tisztelettel kérem, hogy az egyházmegyei
közgyűlési négy tanítói képviselői tisztségre a szá-
vazás elrendelése iránt intézkedni méltóztassék.

Egyházmegyei közgyűlésünk a jegyzőkönyvek tíz éves évfolyamaihoz eddigelé a betűsoros tárgymutatók elkészítéséről rendszerint gondoskodott. Mivel a legutolsó tárgymutató az 1894—1904. évi jegyzőkönyvekhez áll rendelkezésre, ha és amennyiben ezt továbbra is szükségesnek itélni méltóztatik: vagy az elnökség bizandó meg az újabb tárgymutató elkészítésével, vagy közgyűlésünk legbölcsebb belátása szerint adjon erre vonatkozólag megbízást.

10. Legutóbbi közgyűlésünk 5—1915. sz. határozatával megbizta az esperest, hogy a borsi engedély nélküli kölcsön és a pusztajlaki engedély nélkül elkötött alapítványi tőkére vonatkozólag a vizsgálatot saját hatáskörében tartsa meg. Ennek folytán tisztelettel jelentem, hogy a borsi kölcsönt illetőleg Papp László lelkész huzamosabb betegsége és egyházától való távolléta miatt az eljárást folyamatba nem tehettem, mivel ebben az ügyben egyedül a lelkész szolgálhatott volna szükséges felvilágosítással. Pusztajlakon a belhivatalnokok fizetésének kiszolgáltatása körül kisegítőül szolgáló tőke és nem alapítvány az, melyből a presbytérium 793 kor. 76 fillért (a tőke 803 kor. 76 fill.) az építendő iskolához szükséges téglaegetéshez 6%-os kölcsönként használta fel, melyet az építkezés céljára kért tőkesegélyből szándékozik visszatéríteni, mihelyt azt részére a konvent folyósítja. A nevezett egyház tényleg elsősorban segélyezendő egyházak közé fel is vétetett, a folyamatban levő ciklusban az összeget megkapja. Az egyházközség az ideiglenes kölcsönre nézve törvényszerű eljárásra utasítandó, a borsi egyházra nézve pedig az esperesi jelentés bevárando.

11. Egyházmegyénk lelkészi karában utolsó közgyűlésünk óta változás, halálozás nem történt. De igaz fájdalommal jegyzem föl, hogy a tanítói karból *Kiss Lajos* nagykerékii tanító ez évi július hó 15-én jobblétre költözött. *Eszenyi Károly* biharkeresztesi tanító 1915. évi szept. 1-től nyugalomba lépett. Az elhalt munkás koporsójára letesszük a kegyelet koszoruját; a küzdelemben elfáradt és megtört Eszenyi Károlynak pedig, aki mint elnök huzamosabb időn keresztül állott az egyházmegyei tanítótestület élén és mint évek során

át tanító-képviselő közgyűlésünk alkotó tagja volt; őszintén óhajtjuk, hogy a pihenés adja vissza megrongált egészségét, békén és boldogan töltsse napjait.

12 Magyar református egyházunkat súlyos veszteség érte ez évi július hó 18-án a dunamelléki egyházkerület nagynevű püspökének, a konvent lelkeszi elnökének, *dr. Baksay Sándornak* a pátriárkák magas korában, gyönyörű munkásságban eltöltött élet késő alkonyán, 83 éves korban bekövetkezett halála folytán. Dr. Baksay Sándor ugyanis mint lelkipásztor és püspök, ugyanis mint a magyar nép egyik legkedveltebb írója s a Magyar Tudományos Akadémiának tagja halhatatlan nevet vivott ki magának, akit életében százezrek tisztelete és nagyrabecsülése, halálában százezrek jó emlékezete kísért sirjába. Adózzunk tehát igaz kegyelettel emlékének ezuttal mi is és nevét írjuk föl azon nagy halottaink közé, akiknek sirján mindenkor a magyar református Sion hálája virraszt.

13. Meg kell emlékeznünk még néh. *Helmecezy József* országgyűlési képviselő, nagybányai egyházmegyei gondnok ez évi április hó 2-án bekövetkezett haláláról. A testvér egyházmegye nemcsak köztisztelet és nagyrabecsülésnek örvendett fejét, de a hűséges és áldozatkész őrállót vesztette el benne, aki odaadó munkásságával hálás emléket hagyott hátra maga után. Egyházmegyénk őszinte részvétét annak idején tolmácsoltam a gyászoló egyházmegye elnöksége előtt.

14. Nyilván tartás céljából közzéteszem, hogy legutóbbi közgyűlésünk óta a tanítói karból a következők léptek magasabb fizetési fokozatba. Zöld Ferenc b.-sztmártoni a III. fiz. oszt. 3. fokába, Zöld István kismarjai a kezdő javadalmazásra, Bartha Elek III. fiz. oszt. 3-ik fokába, Vida Szücs Sándor csökmői kezdő javadalmazásra, Téby Lajos csökmői kezdő javadalmazásra, Tegledi Károly kisszántói a III. fiz. oszt. 3-ik fokába, Homolya Ételka nagyváradi gyakorló isk. tanítónő a III. fiz. oszt. 1. fokába. Ezenkívül államsegélyben részesültek Nagy Erzsébet váncsodi, Ludvig Vilma kisszántói, Molnár Mária, majd Barna Róza nagyszántói kisegítő tanítónők.

Jelentésem s tett intézkedéseim tudomásul vételét
és előterjesztéseim elfogadását kérve,
kiváló tisztelettel vagyok
a nagytiszteletű és tekintetes egyházmegyei köz-
gyűlésnek
Nagyvárad, 1915 szeptember hó 9.

alázatos szolgálja

Sulyok István,

esperes.

Az egyházmegye közgyűlése az esperes időszaki jelentését jegyzőkönyvébe iktatja s e jelentés alapján:

1. Tudomásul veszi, hogy a mult közgyűlésről igazolás nélkül elmaradt tagok elmaradásukat igazolták. Ezzel kapcsolatban egy fölmerült konkrét esetből kifolyólag utasítja az egyházak presbyteriumait, hogy az egyházmegyén való képviseltetési jogukat az E. T. I. t.-c. 51. §. b) pontjában foglalt rendelkezésnek megfelelő módon, azaz választás útján gyakorolják.

2. Jóváhagyja az elnökségnek a furtai egyház ideiglenes kölcsönére vonatkozó engedélyét, kötelezván az egyházat, hogy adósságát legkésőbb ez évi dec. hó 31-ig visszafizesse s ennek megtörténtéről az esperesi hivatalnak tegyen jelentést. Ugyancsak jóváhagyja az elnökség azon intézkedését is, mely szerint a mezőtelegdi egyháznak megengedte, hogy ideiglenes kölcsönét f. évi dec. hó 31-ig fizethesse vissza.

3. Helybenhagyja az elnökségnek azon intézkedését, hogy a biharpüspökii egyháznak engedélyt adott arra nézve, hogy a szükségessé vált s körülbelül 2500 koronába kerülő lelkészlak-javítást, a közel 4000 koronát kitevő egyházi adó és egy-

házi haszonbér 1913—1914. évi kintlevőségei terhére eszközölje.

4. Tudomásul veszi, hogy az elnökség a biharkeresztesi „Jámbor“-féle alapítványi ingatlant haszonbérbe adta s a bérszerződés egyik példányának levéltárba helyezését elrendeli.

5. Tudomásul veszi esperesnek az egyházmegye kezelése alatt álló pénztárak időközi megvizsgálására vonatkozó jelentését.

6. Tudomásul veszi esperesnek a borsi és hegyközujlaki beteg lelkészek helyettesítésére nézve tett intézkedéseit.

7. Helybenhagyólag veszi tudomásul esperesnek a kisegítő tanítók alkalmazására vonatkozó intézkedéseit.

8. Az e. m. négy tanítói képviselői tisztségre közgyűlésünk a szavazást elrendeli s a szavazatok beadási határidejének megállapításával esperest bizza meg.

9. Mivel a legutolsó tárgymutató az 1894—1904. évi egyházmegyei jegyzőkönyvekhez áll rendelkezésre, felkéri közgyűlésünk az esperest, hogy a jegyzőkönyvek legutóbbi 10 éves évfolyamához szükséges betűsoros tárgymutató elkészítéséről gondoskodni sziveskedjék.

10. Tudomásul veszi esperesnek a borsi engedély nélküli kölcsönre és a pusztaujlaki engedély nélkül elköltött tőkére vonatkozó jelentését s utasítja a pusztaujlaki egyház presbytériumát, hogy az elköltött tőke kamatait fizesse be; az egész kölcsön ügyét vegye tárgyalás alá úgy a presbyteri, mint az egyházközségi közgyűlésen s hozott határozatait további intézkedés és eljárás végett az e. m. közgyűléshez terjessze föl.

11. Kegyelettel emlékezik meg Kiss Lajos nagykerékii tanító haláláról; a nyu-

galomba vonult Eszenyi Károly biharkezesi tanítóra pedig továbbra is Isten áldását kéri.

12. Igaz fájdalommal értesül a dunamelléki egyházkerület nagynevű püspökének, a konvent lelkészi elnökének, a kiváló írónak dr. Baksay Sándornak haláláról; nevét kegyelettel örökíti meg s részvétét jegyzőkönyvi kivonaton közli a dunamelléki egyházkerülettel.

13. Öszinte részvételt vesz tudomást Helmeczy József országgyűlési képviselő, nagybányai egyházmegyei gondnok haláláról, kiben egyházmegyéje hűséges és áldozatkész őrállót veszített el.

14. Tudomásul veszi, hogy a tanítói kar több tagja magasabb fizetési fokozatba léptetett elő.

105. szám. Az ártándi egyház presbytériuma 1915. évi aug. hó 8-án a megüresedett II. fitanítói állásra Antal Géza okleveles tanítójelöltet választotta meg.

Közgyűlésünk Antal Gézát ártándi tanítói állásában végleg megerősíti s úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba befizetésére kötelezi; miről az érdekelteket jegyzőkönyvi kivonaton értesíti. Egyben felhívja megválasztott tanítót az eskü letételére.

106. szám. A nagykerékii egyház presbytériuma a megüresedett leánytanítói állásra 1915. évi aug. 29-én Horkay Irén okleveles tanítónőt választotta meg.

Közgyűlésünk Horkay Irént nagykerékii tanítói állásában végleg megerősíti s kötelezi úgy őt, mint a választó egyházat a bekebelezési díjaknak a közig. pénztárba való befizetésére. Egyben felhívja megválasztott tanítónőt az eskü letételére.

107. szám. Bakóczy László furtaí, Téby Lajos csökmői és Antal Géza ártándi tanítók a hivatali esküt letevén

az egyházmegye közgyűlése részökre a bizonyítvány kiadását elrendeli.

108. szám. Léway Mihály számvevőszéki elnök jelenti, hogy a siteri egyház 1914. évi magtári számadását megvizsgálta s rendben levőnek találta.

Közgyűlésünk e jelentés alapján a siteri egyház 1914. évi magtári számadásait jóváhagyja.

109. szám. A számvevősegi elnök jelentése alapján

utasítja közgyűlésünk a hegyközujlaki egyház presbytériumát, hogy az 1913. évben engedély nélkül elköltött 176 kor. 83 fillért a magtáralapnak fizesse vissza s ennek megtörténtéről az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

110. szám. Léway Mihály számvevőszéki elnök jelenti, hogy a biharkeresztesi egyház alapjairól a számadást elkészítette ; jelenti továbbá azt is, hogy a biharkeresztesi takarékpénztárnál as egyház kétes követelése 10026 kor. 32 fillér.

Közgyűlésünk a számvevőszéki elnök jelentéseit tudomásul veszi s ennek alapján megbizsa az egyházmegyei elnökséget, hogy ezen kétes, sőt elveszettnek tekinthető vagyon rendezését a presbytérium felelősségének tisztázásával eszközölje.

111. szám. Számvevőszéki elnök jelenti, hogy a tavaszi közgyűlés óta beérkezett számadásokat a számvevőszék felűlvizsgálta s azokat jóváhagyásra ajánlja.

Közgyűlésünk minden észrevétel nélkül jóváhagyja a mezőtelkii, kismarjai, nagyváradi, nyüvedi és nagykakucsi egyházak számadásait.

Jóváhagyja a többi egyházak számadásait is, de utasítja :

1. a borsi presbytériumot, hogy a jövőben a költségelőirányzatot tartsa be ; engedély nélkül fölvelt 1350 kor. kölcsönére az engedélyt kérje ki, hátralékait pedig szedje be vagy behajtásukról gondoskodják.

2. Furta sok kintlevő hátralékait hajtsa be s az alapokról jövőre ne csak kimutatást, hanem szabályszerű számadást terjesszen be ;

3. Hegyközpályi a költségvetést szigoruan tartsa be ;

4. Hegyközkovácsi hátralékos követeléseit hajtsa be s 150 kor. függő kölcsönét fizesse vissza ; a villámkárért bevett 451.25 K-t külön alapra vezesse s erről jövőre külön számadást terjesszen be ;

5. Hegyközszáldobágy egyházi adóhátralékait hajtsa be ;

6. Mezőtelegd hátralékos követeléseinek behajtásáról gondoskodják s a fennmaradt egyenértéki illetekeket fizesse be ; a hadikölcsönre fordított 1500 koronát azon alaphoz számítsa be, amelyből ezt az összeget jegyezte ;

7. Köröskisjenő tanítói nyugdíját, illeték egyenértékét fizesse be s $\frac{3}{4}$ részében kintlevő egyházi adójának behajtásáról gondoskodják ;

8. Kisszántó betétben levő 1000 koronás segélyösszegét az alapok között számadással igazolja s lelkészegyesületi közlöny előfizetését lelkész az egyház pénztárának térítse vissza ;

9. Nagyszántó hátralékos követeléseit hajtsa be ;

10. Pósalaka kincstári, megyei adóját, tanítói nyugdíját fizesse ki ;

11. Biharpüspöki 3535 kor. haszonbéri követelését hajtsa be ;

12. Siter magtári számadását a többi számadással küldje be ;

13. Jákóhodos követeléseit hajtsa be s a lelkési hátralékos fizetést rendezze ;

14. Mivel a hegyközujlaki egyházban a kintlevő követelések az előző évekről 2429 koronát, a folyó évről 400 koronát tesznek ki s minthogy ennek következményeképen állami adóját (62 K), illeték-egyenértékét (20 K) s a felszaporodott 878 koronát kitevő tanítói nyugdijhátralékából semmit sem fizetett ki, annak dacára, hogy ezen mulasztások pótlására az egyház évek óta figyelmeztetve lett, anyagi felelősség terhe alatt utasítja közgyűlésünk a hegyközujlaki presbytériumot, hogy kintlevőségeinek behajtása körül a legbuzgóbban és legerélyesebben járjon el, köztartozásait fizesse ki s erről f. évi december hó 31-ig az esperesi hivatalnak tegyen jelentést ; végül Dani Lajos gondnokot 13.80 K eljárási költségben elmarasztalja.

15. Általában figyelmezteti közgyűlésünk az egyházak gondnokait és presbytériumait, hogy kötelességeiket buzgóbban és pontosabban teljesítsék, az egyház jövedelmeinek behajtásánál a legszigorubban járjanak el, mert kétségtelen, hogy a sok hátralék a legtöbb egyházban az eljárás lanyhaságának a következménye.

112. szám. Szigeti Elek biharkeresztesi ref. lelkész kérelme a ref. leánynevelőintézeti alap pénzéből 20.000 koronának a biharkeresztesi járási gazdasági bankba leendő elhelyezése iránt.

Tekintettel arra, hogy a biharkeresztesi járási gazdasági bank igazgatósági tagjai az intézet szavatolásán kívül a szóban forgó alapítványi pénzből elhelyezett betéti összegért kötelező okiratban külön jótállási kötelezettséget vállaltak, a nevezett

pénzintézet a betéti összeg után a pénz-
ügyi helyzet javultáig 6% kamat fizetésére
hajlandó, ennél fogva az e. m. közgyűlés
a biharkeresztesi ref. egyház lelkészének
a Jámbor-féle leánynevelő-intézeti alap
pénzeinek elhelyezése ügyében 157—1915.
sz. a. tett jelentését tudomásul véve az e
jelentésben foglalt azon kérelmet, mely
szerint a szóban forgó alap pénzből
20.000 kor. állandóan a biharkeresztesi
járás gazdasági bankban helyeztessék el,
részben teljesíti s az 1914. évi szeptember
havában 182. sz. a. hozott e. m. köz-
gyűlési határozat módosításával az említett
alap pénzből a biharkeresztesi járási
banknál az előbb felsorolt feltételek mel-
lett további intézkedésig csak 10, azaz
tízezer kor. összegnek betétként való el-
helyezését engedélyezi.

113. szám. Konrád Géza pénztárnok beterjeszti az
egyházmegyei közigazgatási pénztár 1916. évi költség-
előirányzatát, mely szerint a szükséglet 7105 korona
19 fillér; a fedezet 7105 kor. 19 fill., maradvány nem
mutatkozik.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemu-
tatott költségelőirányzatot jóváhagyja.

114. szám. Konrád Géza pénztárnok beterjeszti az
egyházmegyei tanítói gyámpénztár 1916. évi költségelő-
irányzatát, mely szerint a szükséglet 1907 kor. 60 fill.;
a fedezet 1907 kor. 60 fill.; maradvány nem mutat-
kozik.

Az egyházmegye közgyűlése a bemu-
tatott költségelőirányzatot jóváhagyja.

115. szám. Konrád Géza váradlesi lelkész, e. m.
pénztárnok indítványa a Szabó Pál-féle siteri alapítvány
felhasználása tárgyában.

Az e. m. közgyűlés, miután az indit-
ványhoz sem az alapító levél, sem az
alapítványra vonatkozó iratok nem csatol-
tattak s így az érdemi határozat hozatal-

hoz szükséges előiratok rendelkezésre nem állanak, az indítványt azzal adja ki az e. m. ügyésznek, miszerint az alapítólevél csatolása mellett tegyen arra vonatkozólag érdemi javaslatot.

116. szám. Az e. m. közgyűlés 48—1915. számú határozatában az iskolai építkezésre vonatkozólag utasította a kisszántói egyház presbytériumát, hogy a 48—1914. sz. e. m. határozatban megjelölt hiányokat, illetve pótmunkákat vagy a vállalkozóval, vagy más építőmesterrel a nyári szünetben végeztesse el, az iskola-épület átvételét szakértői felülvizsgálat alapján eszközölje s ennek megtörténtéről a felülvizsgálati jegyzőkönyv bemutatásával az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

Lelkész 204—1915. sz. a. jelenti, hogy a szükséges javítások a nyári szünetben sem voltak eszközölhetők, amennyiben a tényleges katonai szolgálatot teljesítő építőmester nem volt hajlandó a munkálatok végzését másnak átengedni; jelenti továbbá azt is, hogy a javítások ez évről elmaradása az egyháznak kárt egyáltalán nem fog okozni, különben is az e. m. ügyész véleménye szerint törvényes úton az egyház nem sokat érhet el az építőmesterrel.

Egyházmegyei közgyűlésünk a lelkész jelentését tudomásul veszi, de a 48—1914. sz. e. m. határozatban foglaltakat az egyházközség presbytériumával szemben továbbra is fenntartja.

117. szám. A hegyközszáldobági legelőügyben a 37—1915 sz. e. m. határozattal kiküldött bizottság jelenti, hogy a vonatkozó urbéri, telekkönyvi s helyszíni adatokat beszerezte. Ámde az ügy elintézése az urbéresekkel való tárgyalást teszi szükségessé. Minthogy a közös osztatlan legelők tulajdonosai által az 1913. évi X. t.-c.-ben előirt legelőtársulat megalakítása Hegyközszáldobágyon a mai napig sem történt meg, a tárgyalást felvenni nem lehetett, hanem bevárando, míg a legelőtársulat megalakul.

Egyházmegyei közgyűlésünk a bizottság jelentését tudomásul veszi s utasítja a hegyközszáldobági egyház presbyteriumát, hogy a legelőtársulat megalakulását annak idején az esperesi hivatalnak jelentse be.

118. szám. Tárgyalás alá vétetett az egyházmegyei missió-bizottságnak a révi missió-lelkész 1915. évi I. és II. évnegyedi jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missió-bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi.

119. szám. Tárgyaltatott az egyházmegyei missió-bizottságnak a váradlesi lelkész 1915. évi I. és II. évnegyedi jelentésére vonatkozó előterjesztése.

Egyházmegyei közgyűlésünk a missió-bizottság felterjesztése alapján a jelentéseket tudomásul veszi.

120. szám. Az egyházmegyei missió-bizottság a révi és váradlesi lelkészek jelentése alapján előterjeszti, hogy az egyházkerület ama rendelkezésének, hogy a ref. tankötelesek beiskoláztatásáról a tanév elején a lelkészek jelentést tegyenek, ez évben nem tehettek eleget, mert egyes helyeken a tankötelesek beiskoláztatása csak most veszi kezdetét s több helyen tanító hiányában még kezdetét sem vette.

Egyházmegyei közgyűlésünk a jelentéseket azzal veszi tudomásul, hogy a beiskolázott tankötelesekről készített kimutatást az évvégi általános jelentés kapcsán várja.

121. szám. Esperes előterjeszti, hogy a még mindig dúló háború nem engedte, hogy a tatárosi missió szervezése tárgyában kapott megbízásnak eleget tegyen. Az előmunkálatok végzésével a siteri lelkészt bizta meg, de azon jelentést kapta, hogy a nehéz közlckedési viszonyok miatt megbízatásának eleget nem tehetett. Esperes reméli, hogy az ősz folyamán a szervezést fogatosíthatja.

Egyházmegyei közgyűlésünk az esperes előterjesztését tudomásul veszi s a főtiszteletű egyházkerületet felkéri, hogy a szórványokban lakók lelki gondozása költségeinek fedezésére az 1914. és 1915. években folyósított segélyeket továbbra is utalványozni, illetve állandósítani méltóztassék.

122. szám. A főt. egyházkerületi közgyűlés 18—1915. sz. a. kelt határozatában felhívta az egyházmegyét, hogy indokoltan állapítsák meg azon egyházak névsorát, melyeket állandó káplántartó helyül kívánnak elismertetni.

Egyházmegyei közgyűlésünk: *Nagyváradot*, hol a 357—1909. sz. konv. határozat szerint 2 segédlelkészi állás intézményes káplánságnak már elismertetett, további 3 segédlelkészi állásnak, mint vallástanító segédlelkész-ségnek hasonló módon való elfogadását, mert a hitoktatás másként nem biztosítható; *Elesd-et*, mert a lelkész vallástanítással s az egyházi adminisztrációval nagyon el van foglalta s szórványai is vannak; lelkészi gondozás megfelelő ellátása céljából; *Csökmő-t*, mert a pusztákon lakó tankötelesek vallásos oktatása feltétlenül szükségessé teszi; *Szalárd-ot*, hol a vallástanítás s a szórványokban lakók lelki gondozása s az egyházi adminisztráció feltétlenül szükségessé teszi: állandó káplántartó helyül elismervén, kéri a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlést, hogy a felhozott indokok alapján ezeket az egyházközségeket a maga részéről is elismerni s ily értelemben a további előterjesztést megtenni méltóztassék.

123. szám A főt. egyházkerületi közgyűlés 86—1915. sz. határozatával az esperesi kar által készített családkönyv tervezetet azzal küldte meg az egyház-

megyéknek, hogy észrevételeiket az őszi kerületi közgyűlés előtt terjesszék elő.

Egyházmegyei közgyűlésünk a tervezet helyesnek s elfogadhatónak találja s elősmeri, hogy pásztorális tekintetben nagy jelentőségű. Tekintve azonban, hogy a családkönyveknek javasolt módon való vezetése azokban az egyházközségekben, főleg pedig a nagyobb városokban, melyekben a lakosság gyakori fluctuálásnak van kitéve, szinte keresztülvihetetlen, mert az egyes családokban előforduló születési, házassági és halálozási esetek ma itt, holnap pedig már az országnak valamilyik távoli területén fordulván elő, az anyakönyvi értesülések, föltéve, hogy a lelkészi szolgálatokat mindenütt igénybe veszik, mindaddig, míg az összes lelkészeket a legszigorubb felettes egyházhatósági rendelkezések nem kötelezik, legjobb esetben is csak szórványosan közöltetnének. De arra is tekintettel, hogy anyakönyveink közokmány jellege megszűnván, a családkönyvekre támaszkodó családi értesítések és családfák készítése hova-tovább mindjobban az állami anyakönyvi hivatal feladata lévén, különösebb gyakorlati célt a családkönyvek e tekintetben sem szolgálnának. Ugyanazért kéri a főt. egyhker. közgyűlést, hogy a családkönyvek vezetésének elrendelésére irányuló javaslattól eltekinteni méltóztassék.

124. szám A belhivatalnokok természetben szolgáltatandó javadalma megváltására vonatkozó 5 éves ciklus 1915. év végével lejár. Az esperes előterjesztése szerint több egyházból érkezett be e tárgyban felterjesztés. Egyes helyeken a megváltási egységár oly magasán állapított meg, hogy annak egyházközségileg való helybenhagyása folytán kongruás lelkészeknél a fizetéskiegészítő államsegély alapjául elfogadott és meg-

állapított összeget illetőleg olyan változás állana be, amely, mivel az 1898. XIV. t.-c. szerint a változás a vall. és közokt.-ügyi miniszterhez bejelentendő, kétségen kívül a kongrua lejegbbszállítását vonhatja maga után. Miután az e feletti aggodalmat főt. püspök ur osztotta és szükségesnek találta, hogy ez a kérdés, amennyiben egyházunk egyetemét közelről érinti, a főt. és mélt. konvent utján világosíttassék meg: azért a lelkészértekezlet arra kéri a közgyűlést, hogy ezuttal a kongruát élvező lelkészek fölterjesztésének elintézését függőben tartani méltóztassék.

Közgyűlésünk a maga részéről is megfontolandónak tartván épen az orsz. törvény szempontjából a díjlevelek természetbeni járandóságainak megváltását, indokoltnak tartja, hogy a megváltás tárgyában kelt felterjesztéseket a lelkészekre vonatkozólag csak azon egyházaknál tárgyalja, hol a lelkész kongruát nem élvez. A lelkészi fizetésekiegészítést élvező lelkészekre vonatkozólag az eddigi érvényes megváltási ár fenntartását elkerülhetetlennek látja, míg a felsőbb egyházi hatóság az egyöntetű eljárást illetőleg meg nem nyilatkozik.

125. szám. Az egyházmegyei lelkészegyesület tekintettel a nagy drágaságra, a nehéz viszonyokra, a lelkészek súlyos anyagi helyzetére, amelyet ez idő szerint szinte elviselhetetlenné tesz az a körülmény, hogy a javadalom leglényegesebb részét alkotó földbirtok hovatovább jövedelmet adó lenni megszűnik amiatt, mert a lelkész sem feles gazdálkodást nem folytathat, sem pénzért nem műveltetheti meg szántóföldjeit, — közgyűlésünket s általa a főt. egyházkerületet felkéri, hogy minden erejével méltóztassék oda hatni, hogy családi pótlék kieszközlésével a lelkészek nehéz helyzetén segítés történjék.

Az e. m. közgyűlés teljesen átérezvén a lelkészek nyomott anyagi helyzetét és amennyiben az egyházközségeknél minden

lel
to
kö

ujabb erőforrás hiányzik az elviselhetetlen állapot szanálására, részéről sem lát más segítő utat, mint az állami segítségre való appellálást, amit oly sokféle indok támogat, ezért a kérelmet megfontolás és pártolás végett az egyhker. közgyűléshez felterjeszti.

126. szám. Az egyházmegyei lelkészegyesület a lelkésztemetkezési segélypénztár alapszabályait módosította s a módosításokra vonatkozólag az egyházmegyei közgyűlés megerősítését kéri.

Egyházmegyei közgyűlésünk a lelkészegyesület által elfogadott alapszabály módosításokat az alábbiakban erősíti meg:

„A 4. §. töröltetik. E helyett jön:
 „4. §. A *segélypénztár jövedelmét képezi első sorban minden rendes, valamint vallástanító lelkész által fizetendő 9 kor. 82 f. belépési díj. Továbbá az egyházmegyébe kebelezett rendes, nyugdíjas és vallástanító lelkész halálakor a tagok által fizetendő és az esperes által mindenkor esetenként megállapított tagdíj. Végül jótékony adományok és alapítványok.*“

A 7. §-ból töröltetik „*az ugyanakkor befizetendő 2 frt 40 kr. részvénydíjből befolyt 100 frt 80 kr. újlag takarékpénztárba tételik*“, e helyett jön „*a befizetett részvénydíj fel nem használt része, a befolyt tagdíjak s belépési díjak takarékpénztárba helyeztetnek el.*“

Ugyanazon §-ban alább előforduló „*100 frt*“ töröltetik s helyette „*400 korona*“ iktatandó. A 8. §. 1-ső bekezdése töröltetvén, helyette jön:

„8. §. Minden rendes, nyugdíjas és vallástanító lelkész halála alkalmával az életben maradt tagok kötelesek pénztárnok felhívása után 8 nap alatt az esperes által megállapított részvénydíjat, melyet a pénz-

tár mindenkori helyzete határoz meg, — pénztárnoknak befizetni. Az újonnan belépő tagok a 9 kor. 32 fill. belépési díjat hivatalba lépésüktől számított 8 nap alatt szintén befizetni kötelesek. Ha valaki úgy a belépési, mint részvénydíjak befizetését a fent kitett határidő alatt nem teljesíti, az rajta közigazgatási úton hajtatik be.“

Ugyanezen § 2-ik bekezdésében előforduló „100 frt“ helyett „400 korona“ iktatandó be.

127. szám. A lelkészegyesület a főt. egyházkerületi közgyűlés útján fölterjesztés intézését kéri a főt. egyetemes konventhez az iránt, hogy az orsz. lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet Ügyrendjének 81. §-át eredeti szövegében állítsa vissza és a módosított szakaszt a lelkészek súlyos anyagi helyzetének ismételt mérlegelése után hatályon kívül helyezze.

igle

Az egyházmegyei közgyűlés, habár teljes mértékben méltányolja is azt a körültekintő gondoskodást, amellyel egyetemes konventünk az orsz. lelk. nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet anyagi érdekeit szeme előtt tartja és habár az intézet nagy érdekei szempontjából minden biztosítékot szükségesnek lát arra nézve, hogy az évi járulékok megfelelő időben és kellő biztonsággal befizetést nyerjenek : mégis úgy találja, hogy a köteles járulékok befizetésére megállapított határidő július 1. napja nemcsak a lelkészekre, hanem az egyházközségek pénztárára egyáltalán nem alkalmas terminus, amennyiben csekély kivételtől eltekintve, ebben az időben, az aratás kezdetével sem a lelkészek nem rendelkeznek a család fenntartásától elvonható pénzkészlettel, sem az egyházközségeknek nincsen módjában, hogy lelkészeiknek segítségére legyenek, mivel az egyházi adózás épen a nyári hónapokban

csaknem teljesen szünetel és legtöbb esetben magok is ideiglenes kölcsönből fedezik szükségleteiket. Ugyanazért az Ügyrend módosított 81. §-ának figyelmen kívül hagyásával az Ügyrend régi szövegének fenntartását, valamint ezzel kapcsolatban a 92—1914. sz. határozat 2. pontjának, mely szerint az évi tartozások a második félévi korpótlék vagy kongruából, illetőleg az adósegélyből levonandó, megváltoztatását még a 35—1915. sz. határozat után is annál inkább indokoltnak látja, mert a következő év január 1-én esedékes illetmények az intézetet minden veszteségtől megóvják.

128. szám. A bihari egyházközség 837 korona ideiglenes kölcsön felvételére engedélyt kér.

Miután a beterjesztett iratokból nem állapítható meg az, hogy a folyó évi július hó 1-én felmerülő nagymérvű kiadások kifizetésére felveendő 837 koronás kölcsönnek folyó év november hó 1-én történő kiegyenlítésére meg van-e az egyháznak a szükséges fedezete, ennél fogva az egyházmegyei közgyűlés, mielőtt a maga részéről a szóban levő ideiglenes kölcsön felvételéhez az engedélyt megadná, felhívja az egyházat, miszerint a kölcsön visszafizetéséhez szükséges fedezetet az egyházmegyei elnökséghez haladéktalanul mutassa ki. Az egyházmegyei elnökséget pedig felhatalmazza a közgyűlés, hogy amennyiben nevezett egyház az ideiglenes kölcsön felvételt indokolja s a fedezetet is kimutatja: az egyházmegye nevében és megbízásából a kölcsön felvételét engedélyezze azon kikötéssel, hogy amennyiben az egyház a kellő időre a szükséges fedezettel nem rendelkezik, köteles a kölcsön visszafizetését rendkívüli adó kivetésével is biztosítani.

129. szám. A biharkeresztesi egyház belhivatalnokainak fizetésére, a vihar által erősen megrongált toronytetőzet kijavítására, a nagy harang eltörött tartószegeinek ujakkal való pótlására, egyházi közigazgatási költségek, állami adók, megyei és községi pótdadók, vízszabályozási és ármentesítési költségek fedezésére ideiglenesen 6%-os kamatra 2200 korona kölcsönnek ottani lakosoktól való felvehetésére engedélyt kér.

Az egyházmegyei közgyűlés a biharkeresztesi egyháznak 20—1915. sz. határozatát, mellyel kimondotta, hogy belhivatalnokainak fizetésére, a vihar által erősen megrongált toronytetőzet kijavítására, a nagy harang eltörött tartószegeinek ujakkal való pótlására, egyházi közigazgatási költségek, állami adók, megyei és községi pótdadók, vízszabályozási és ármentesítési költségek fedezésére ideiglenesen 6%-os kamatra ottani lakosoktól 2200 kor. kölcsönt vesz fel s arra fedezetül a bevehetetlen tartozások leírása után fennmaradó egyházi adó és építkezési hátralékokat és haszonbéreket, továbbá az 1915. évi egyházi adó és haszonbéreket jelölte meg: a maga részéről jóváhagyja, illetve a biharkeresztesi egyháznak engedélyt ad arra, hogy az előbb felsorolt kiadások fedezhetése céljából ottani lakosoktól 6%-os kamatra 2200 kor. ideiglenes kölcsönt vegyen fel s ezen kölcsön fedezetéül a bevehetetlen tartozások leírása után fennmaradó egyházi adó és építkezési hátralékokat és haszonbéreket, továbbá az 1915. évi egyházi adó és haszonbéreket jelölje meg. Kiköti azonban az egyházmegyei közgyűlés, hogy a kölcsön egy év alatt, legkésőbb azonban 1916 december végéig teljes összegében visszafizetendő, s amennyiben a kijelölt fedezet a kölcsön visszafizetésére elegendő nem volna, úgy köteles az egyház a fedezetlenül maradt kölcsön-

részösszeg visszafizetését rendkívüli adó-
kivetéssel is biztosítani.

130. szám. A darvasi egyház 43—1915. sz. presbyteri és 10—1915. sz. közgyűlési határozataiban kimondja, hogy sertésóljavitás és fásszinépités költségeinek részbeni fedezésére 300 koronát vesz kölcsön s azt 1916. évre kivetendő rendkívüli adóból fizeti vissza, — a kölcsönvételhez és rendkívüli adó kivetéséhez engedélyt kér.

Közgyűlésünk a szabályszerűen hozott egyháztanácsai s közgyűlési határozatok alapján a kölcsönvételt s rendkívüli adónak 1916. évre kivetését engedélyezi s az iratokat a kerületre felterjeszti. De figyelmeztetni kívánja az egyháztanácsot, hogy a kivetett adó bizonyos százaléka rendszerint behajthatatlan marad, így valamilyen több rendkívüli adót vessen ki, hogy a kölcsön kifizetéséhez szükséges összeg biztosítható legyen.

131. szám. A toldi egyház tisztviselői és alkalmazottjai juliusi negyedévi fizetésének eszközölhetése végett a toldi egyházi alapokból 550 koronás ideiglenes kölcsön felvételére engedélyt kér.

Az egyházmegyei közgyűlés a toldi egyháznak 17—1915. számú határozatát, mellyel kimondotta, hogy tisztviselői és alkalmazottjai juliusi negyedévi fizetésének teljesíthetése végett a saját alapjaiból 550 kor. ideiglenes kölcsönt vesz fel s erre fedezetül az adóhátralékokat jelölte meg, a maga részéről jóváhagyja, illetve a toldi egyháznak engedélyt ad arra, hogy tisztviselői és alkalmazottjai juliusi negyedévi fizetésének eszközölhetése végett a saját alapjaiból 5 százalékos kamatozás mellett 550 koronás ideiglenes kölcsönt felvegyen s ezen kölcsön fedezetéül az adóhátralékokat jelölje meg, azon kikötéssel, hogy amennyiben az egyháznak a szükséges

fedezet ekkor rendelkezésre nem állana, köteles a visszafizetésről rendkívüli adó kivetésével is gondoskodni.

132. szám. A kisszántói egyház a lelkészlakhoz épített veranda építési költségeinek kifizetésére 200 koronás takarékpénztári kölcsön felvehetésére engedélyt kér.

Az egyházmegyei közgyűlés, miután a becsatolt iratokból azon körülmény, hogy a kisszántói egyház költségvetésébe a 200 koronás kölcsön fedezete beilleszthető-e, illetve azt az egyház elviselni képes-e, meg nem állapítható: a kölcsön felvételéhez ezuttal hozzá nem járul, hanem felhívja folyamodó egyházat, hogy a veranda építési költségét számadási iratok alapján megállapítva, az így nyert építési költség kifizetéséhez szükséges kölcsön tőke fedezetét mutassa ki s felhatalmazza az egy-megyei elnökséget, hogy amennyiben nevezett egyház a felhívásnak eleget tesz, a fedezetet kimutatja, az egyházmegyei közgyűlés nevében a kölcsön felvételét 1918. év végéig leendő visszafizetés kötelezettsége mellett engedélyezze.

133. szám. Özv. Mezey Imréné felebbezése a bihari egyháztanácsnak 1915. évi augusztus hó 8-án hozott 50. számú határozata ellen.

Az egyházmegyei közgyűlés, miután az Egyh. III. t.-c. 19. §-a értelmében egyházi adóval való megrovás ügyében hozott presbytériumi határozatok ellen az egyházmegyei bírósághoz lehet felebbezni, özv. Mezey Imréné felebbezését a vonatkozó iratok kapcsán az egyházmegyei bírósághoz átteszi.

134. szám. Nyáry József hadbavonult nagykerékii org. kántor-tanítónak felebbezése a nagykerékii egyháztanácsnak 1915. évi június hó 27-én hozott 17. számú határozata ellen.

A nagykerekii egyház presbytériumának 1915. évi június hó 27-én hozott 17. sz. határozatát, mellyel kimondotta, hogy Kágyi József helyettes tanítót a kántori teendők ellátásáért havi 10 kor. díjazásban részesíti s e célból hadba vonult Nyáry József org. kántor-tanító kántori fizetéséből 10 koronát levonni rendelt s a levonások eszközzésére a gondnokot utasította, az e. m. közgyűlés a felebbezés egyidejű elutasításával helybenhagyja az alábbi indokok alapján :

A hadba vonult tanítók fizetésének a háború tartamára való kiszolgáltatása ügyében 120000—1914. sz. vall. és közokt.-ügyi miniszteri rendelet az irányadó. Ezen rendelet, melynek alapján kéri felebbező az egyháztanács felebbezett határozatát megsemmisíteni, csupán azon kántori illetményeknek teljes összegben való kiszolgáltatását rendeli el a mozgósítás miatt katonai szolgálatot teljesítő s legénységi állományhoz tartozó tanító részére, ahol a kántori mellékfoglalkozás után járó tiszteletdíj a rendes tanítói fizetésbe beszámíttatik, illetve ahol a törvény szerinti minimális tanítói fizetés csupán a kántori illetmény hozzáadása után volt megállapítható és mint ilyen a tanítói állomás javadalmi jegyzőkönyvének megállapításakor tanítói fizetés természetével birónak tűntetett fel.

Miután pedig felebbezőnek kántori mellékfoglalkozása után járó jövedelme a javadalmi jegyzőkönyv felvétele alkalmával teljesen külön választatott a tanítói fizetés természetével bíró illetményeitől, e kántori jövedelem kiszolgáltatására nézve a szóban levő miniszteri rendelet intézkedései alkalmazást nem nyerhetnek, bárha

felebbező katonai szolgálatára nézve a le-
gényiségi állományba tartozik is.

A hivatolt miniszteri rendelet 2. §-ának
utolsó bekezdése értelmében a tanítói fi-
zetésbe be nem számított kántori járandó-
ság folyósítása ügyében az egyháztanács
saját belátása szerint jogosított eljárni,
amennyiben az a bevonulás napját követő
hó elsejétől kezdve teljesen beszüntethető.
És miután a felebbezéssel megtámadott
és ismertetett presbyteri határozatot a há-
ború okozta kényszerhelyzet nyomása alatt
hozta meg az egyháztanács, amelynek
ellenkezőjét felebbező sem állíthatja, de
nem is állítja, a felebbezés elutasításával
a presbytériumnak idézett 17. sz. határo-
zatát az e. m. közgyűlésnek jóváhagynia
kellett.

135. szám. Eröss Károly váncsodi igazgató-tanító
engedélyt kér arra, hogy a váncsodi fogyasztási és ér-
tékesítő szövetkezet elnöki és a temetkezési egyesület
jegyzői tisztségét viselhesse.

Az e. m. közgyűlés tekintettel azon
körülményre, miszerint folyamodó kérel-
mének teljesítését úgy az iskolaszék, mint
az egyháztanács javasolja, Eröss Károly
váncsodi igazgató-tanítónak engedélyt ad
arra, hogy a váncsodi fogyasztási és ér-
tékesítő szövetkezet elnöki és a temetke-
zési egyesület jegyzői tisztségeit betölt-
hesse azon határozott kikötéssel, hogy
ezen tisztségekkel járó teendőket kérelmező
csak a tanítási órákon kívül és a kántori
teendők sérelme nélkül végezheti és hogy
amennyiben ezen mellékfoglalkozásából a
tanügyre vagy énektanításra bármi kár
vagy hátrány háramolnék, tőle ez enge-
dély meg fog vonatni.

Felhívja e célból az egyházmegyei
közgyűlés az egyházmegyei elnökséget,

hogy a canonica visitatio alkalmával Eröss Károly váncsödi igazgató-tanító működését, úgy az iskolai, mint az egyházi énektanítás szempontjából vétesse ellenőrzés alá s amennyiben azt tapasztalná, hogy nevezett mellékfoglalkozásai tanügy hátrányára szolgálnának, ezen engedély azonnali visszavonása iránt tegyen az egyházmegyei közgyűlésnek indokolt javaslatot.

136. szám. Az egyházmegyei lelkeszi gyámintézet kérelmére

közgyűlésünk az alapszabály 7. §-át megváltoztatja és a következőképen módosítja: „az olyan papi árvák, kik az évi gyámintézeti ellátmányukkal felérő összeget a maguk részére biztosítani képesek, az ideig, míg azt biztosítják, — valamint az olyan lelkeszi özvegyek, kik a megélhetésüket biztosító önálló és állandó kereseti forráshoz jutottak — a gyámintézet részéről évi ellátmányban nem részesíttetnek.”

137. szám. Az egyházkerületi képviselők megbízása lejárván :

közgyűlésünk az egyházmegye képviselésére 1916 jan. 1-től 1918 dec. 31-ig terjedő ciklusra egyhangulag megválasztja rendes tagoknak Lévai Mihály és Kurovszky Ferenc tanácsbírókat, póttagoknak pedig Kiss Antal és Szegedy Lajos dr. tanácsbírókat. Egyben az esperest megbizza, hogy a választás eredményét az egyházkerületi gyűlésre jelentse be.

138. szám. A nagyvárad ref. tanítónőképző intézet igazgatótanácsába :

egyházmegyénk közgyűlése az 1915 szept. 1-től 1918 szept. 1-ig terjedő időre Sulyok István esperest, a megválasztandó e. m. gondnokot és Szigeti Elek biharkeresztesi lelkeszt választja meg, miről az igazgatótanács értesítendő.

139. szám. A biharkeresztesi egyház 1915. évi június hó 27-én tartott közgyűlésében az ötödik tanítói állás javadalmazása ügyében hozott 29. sz. határozatát jóváhagyás végett bemutatja.

Az egyházmegyei közgyűlés a biharkeresztesi egyháznak 1915. évi június hó 27-én tartott gyűlésében hozott 29. sz. határozatát, mellyel a felállítandó ötödik tanítói állás javadalmazására saját egyházi pénztára terhére 100 (Egyszáz) korona fizetést és 250 (Kettőszázötven) korona lakbért megszavaz, helybenhagyja.

140. szám. A kismarjai ref. egyház határozata a ref. lelkész részére személyi pótlék megszavazása tárgyában.

A kismarjai ref. egyház presbytériumának 1915 március hó 14-én 30. sz. a. s az egyházközségi közgyűlés 1915 március 21-én 2. sz. a. hozott határozatát, amelyekkel kimondotta, hogy Molnár Zoltán részére működése elismeréseül is 1915. év január hó 1-től kezdődő hatállyal nyugalmba lépése napjáig, illetve Kismarján való lelkészkedése idejéig az eddig közszükségleti célokra használt, néhai Szász Jánosné asszony által az egyház részére hagyományozott kismarjai 9. számú betétben 1867. hrsz. alatti 1.1135, az 1868. hrsz. alatti 2 1315 és az 1869. hrsz. alatti 2.1058 katasztrális hold szántóföld és rét a „Borsziget“ nevű dülőben tetszés szerinti haszonélvezetre személyi pótlék címén átadja; a lelkész terményilletményének pénzben való értékelését pedig a békes idők átlagos ára alapján öt évenként a háború végeztével állapítja meg — az e. m. közgyűlés az 1898. évi XIV. t.-c. 14. § 2. bekezdése alapján jóváhagyja — s további jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűléshez terjeszti fel.

141. szám. A pósalakai egyház presbytériuma jóváhagyás céljából felterjeszti 56—1915. sz. határozatát, mely szerint a belhivatalnokok díjlevelében foglalt természetben kiszolgáltatandó javadalmakat újabb öt évre és pedig az 1911—1915. évekre megállapított értékben megváltja.

Közgyűlésünk utasítja a pósalakai egyházat, hogy kérvényét a vonatkozó, a megváltás tárgyában öt év előtt kelt presbyteri határozattal s tanítói javadalmi jegyzőkönyvvel felszerelve terjessze fel.

142. szám. A nagyszántói egyház presbytériuma felterjeszti 47—1915., 48—1915 sz. presbyteri határozatokat, melyek szerint a belhivatalnokok díjlevelében foglalt, természetben kiszolgáltatandó járulékokat 1916—1920. évekre megváltja.

Egyházmegyei közgyűlésünk utasítja a nagyszántói egyház presbytériumát, hogy kérvényét a tanító beleegyező nyilatkozatával s javadalmi jegyzőkönyvvel felszerelve terjessze be. A lelkész részére vonatkozó megváltás tárgyában 124—1915. számú határozatra való hivatkozással csak később határoz az egyházmegye.

143. szám. A bihari egyház presbytériuma megerősítés céljából beterjeszti 55—1915. sz. a. kelt határozatát, mely szerint a lelkész, kántor-tanítói, nagyleánytanítói, kisleánytanítói fizetéslevelekben foglalt természetben kiszolgáltatandó járandóságokat 1916. évre készpénzben megváltja.

Közgyűlésünk tekintettel arra, hogy a megváltás öt évről öt évre történhetik, a bihari egyház presbytériuma 55—1915. sz. határozatát, — mely szerint a megváltás csak 1916. évre szólt, — nem hagyhatja jóvá.

144. szám. A bojti egyház presbytériuma beterjeszti 32—1915. sz. határozatát, melyben a belhivatalnokok fizetéslevelében biztosított, természetben kiszol-

gáltatandó járandóságokat 1916—1920. évekre készpénzben megváltja.

Közgyűlésünk a lelkész és leánytanító javadalmaira vonatkozó megváltást jóváhagyja s végső megerősítés céljából a kerületre felterjeszti.

Utasítja egyházmegyei közgyűlésünk a presbytériumot, hogy a lelkész s leánytanító díjlevelét, valamint utóbbi javadalmi jegyzőkönyvét terjessze fel.

A határozatnak a fitanító javadalmára vonatkozó része nem erősíthető meg, mert az ellen javadalmas felebbezéssel élt. Utasítja azonban a közgyűlés úgy a presbytériumot, mint a javadalmast, — az utóbbit azzal, hogy túlzott igényekkel előállani nem lehet, — hogy megegyezésre jutni igyekezzenek.

145. szám. A csökmői ref. egyház határozata a díjlevel szerinti lelkészi terményilletmény készpénzben való megváltása ügyében.

A csökmői ref. egyház presbyteriumának 1915 július hó 15-én 48. sz. a. hozott határozatát, mellyel Szabó Bertalan lelkész hozzájárulásával névszerinti szavazással kimondotta, hogy 1916. év január 1-től öt éven keresztül, azaz 1920 dec. 31-ig a lelkész részére díjlevelben biztosított terményeket nem természetben szolgáltatja ki, hanem a 37.60 mm. kétszeres búzát métermázsánként 21 K árral, a 29.60 mm. árpát métermázsánként 14 K árral, a két öl tűzifát pedig ölenként 40 koronával számítva évnegyedenként előzetesen készpénzben fizeti ki az egyház pénztárából a lelkész részére — az e. m. közgyűlés ezennel jóváhagyja és következő záradékkal u. m.: „jóváhagyatott a bihari ref. egyházmegye 1915 szept. hó 16-án tartott közgyűlésében“ ellátja s további jóvá-

hagyás végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti.

146. szám. A mezőtelkii egyház presbytériuma megerősítés végett beterjeszti az ujonnan készült lelkési díjlevelet.

Az egyházmegye közgyűlése a mezőtelkii lelkési állomás ujonnan készült díjlevelét megerősíti s záradékolás végett az egyházkerületi közgyűlés eléterjeszti.

147. szám. Körmendi József pósalakai tanító kéri, utasítsa a közgyűlés a pósalakai egyház presbytériumát, hogy a tanítókat megillető 400 négyszögöl kertet, vagy az évi 20 K kertválságot díjlevélileg biztosítsa.

Közgyűlésünk az iratokat azon utasítással adja ki a pósalakai egyház presbytériumának, hogy ha van a presbytériumnak idevonatkozó határozata, az iratokhoz csatolja. Ha pedig az ügyben még határozat nem kelt, a megállapítandók megállapítása után hozzon érdemleges határozatot, mert ez esetben csak felebbezés esetén foglalkozhatik közgyűlésünk ez ügygyel.

148. szám. A hegyközujlaki egyház felterjeszti a 21—1915. sz. egyháztanácsi és 24—1915. sz. közgyűlési határozatokat, melyek szerint a lelkész részére fizetendő temetési stólát, háznál s templomban végzett imádságért 5 koronában, templomban végzett praedicatioért 7 koronában állapítja meg.

Egyházmegyei közgyűlésünk a szabályszerűen hozott határozatokat megerősíti s lelkész temetési stóláját annak értelmében állapítja meg. Utasítja a presbytériumot, hogy a hozott határozatokat a lelkési díjlevélhez fűzze hozzá s hasonló eljárás céljából 3 hitelesített kivonatban espereshez terjessze fel.

149. szám. Nagyszántói ref. egyház kérelme tőkesegélyének építkezési célra leendő felhasználhatása tárgyában.

Tekintettel arra, hogy a nagyszántói lelkészlak teljesen lakhatatlan állapotban van, építése tovább el nem odázható, — s ez a mostani nehéz viszonyok között csak nehéz feltételű kölcsön mellett s így az egyház nagy megterhelésével volna csak végrehajtható, — ily helyzetben pedig a conventi tőkesegélynek az építkezés céljaira való felhasználása sokkal nagyobb előnyt jelent az egyházra, mintha az az egyház adósságának törlesztésére fordítatik, ennél fogva az e. m. közgyűlés a nagyszántói egyház azon kérelméhez, hogy a konventtől nyert 4000 korona tőkesegélyt lelkészlak építésére felhasználhassa, hozzájárul, s azt az egyházkerülethez pártolólág terjeszti fel.

150. szám. A nagyszántói ref. lelkész a lelkészlak építéséhez homokhordáshoz engedélyt kér.

Az egyházmegyei közgyűlés engedélyezi, hogy a lelkészlak építéséhez a conventi tőkesegély terhére a nagyszántói ref. egyház a szükséges homokot még a folyó évben behordathassa.

151. szám. A bihari ref. egyház a „Nagy Juliánna ösztöndíj alapítvány“ alapító levelét jóváhagyás végett beterjeszti.

Az egyházmegyei közgyűlés az alapítóleveleket a beterjesztő egyháznak azzal adja vissza, hogy az alapítványi vagyon mennyiségét, megosztását és felhasználását minden kétséget kizáró módon írja körül az alapítólevélben s az ekként helyesbbitett alapítólevelet a legközelebbi közgyűléshez terjessze be.

152. szám. A biharszentjánosi ref. egyház az „Özv. Kalas Györgyné sz. Varga Juliánna“ egyházfenntartási alapítvány alapítólevelét jóváhagyás végett 3 példányban bemutatja.

Az e. m. közgyűlés a bemutatott alapító levelet jóváhagyja s azt záradékkal ellátva az egyházmegye, egyházkerület levéltárába elhelyezni rendeli.

153 szám. A kismarjai ref. egyház a „Szegény-alap“ s az „Egyházi adóalap“ című alapítványok alapítóleveleit jóváhagyás végett beterjeszti.

Az e. m. közgyűlés a nevezett alapítványokról kiállított alapítóleveleket jóváhagyja s azok egy-egy példányát az egyházközség, az egyházmegye s az egyházkerület levéltárába való megőrzés céljából megküldi.

154. szám. A kisszántói ref. egyház az „Egyházfenntartási“, a „Szegény gyermekek felruházási“, a „Br. Königswarter Hermanné Blaskovits Melánia iskolai majális alapítvány“ s a „Temető vételár alapítvány“-ra vonatkozó alapító leveleket jóváhagyás végett beterjeszti.

Az e. m. közgyűlés az összes alapítványokra kiállított s beterjesztett alapító levelet visszaadja s a beterjesztő egyházat arra utasítja, hogy a három első alapítványra vonatkozó alapítólevelekben adják elő az alapítvány keletkezésének rövid történetét, a kezelés helyes meghatározását és azt, hogy az alapítványokat peres és peren kívüli ügyekben ki képviseli s az ekként kiegészített alapítóleveleket a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésre terjesszék be.

A „temető vételár alapítvány“-ra vonatkozó alapítólevelet azzal adja vissza a közgyűlés, hogy a kérdéses pénzüsszeg rendeltetése után ítélve nem bír alapítvány jellegével s így arról alapító levél kiállí-

tása sem szükséges, hanem az továbbra is elkülönítetten, mint egy határozott rendeltetéssel bíró alap kezelendő.

155. szám A nagyváradi ref. egyházközség megerősítés végett beterjeszti az egyháztanács által elfogadott „Grünwald Simon alapítvány“-ról kiállított alapító leveleket 4 példányban.

Egyházmegyei közgyűlés a „Grünwald Simon alapítvány“-ról beterjesztett négy egyező szövegű alapító levelet jóváhagyja s felsőbb hatósági jóváhagyás végett az egyházkerületre felterjeszti.

156. szám. A siteri ref. egyház az alapítványairól kiállított alapító leveleket jóváhagyás céljából beterjeszti.

Az e. m. közgyűlés a „Siteri urbéres gazdaközönség országos tanítói nyugdíj-járulék fizetési alapja“, valamint a „takarékmagtári alapítvány“-ra vonatkozó alapító leveleket jóváhagyja s a jóváhagyási záradékkal ellátott alapítólevelek egy-egy példányát az egyházközség, az egyházmegye s az egyházkerület levéltárában helyezi el megőrzés céljából.

Az urbéres gazdaközönség adóalapítványára s a Farkas Lajos-féle alapítványra vonatkozó alapító leveleket ellenben a beterjesztő egyháznak azzal adja vissza, hogy az előbbi alapító levélben az alapítvány eredetét rövid foglalatban s az alapítvány címét egy külön pontban vegye fel, a második alapítványra vonatkozó levelet pedig kitörlések és kihuzások nélkül állítsa ki s az ekként helyesbített alapító leveleket a legközelebbi közgyűlésre terjessze be.

157. szám A váncsodi ref. egyház az egyházmegye hozzájárulását kéri ahhoz, hogy a „Hodossy László-féle temető-alap“ egyházfenntartási alapítvánnyá változtattassék át s kéri az ilyen címre kiállított alapítólevélnek jóváhagyását.

Az e. m. közgyűlés arra tekintettel, hogy a kérelmező egyház kezelésében levő ú. n. Hodossy László alap nem alapítvány, hanem egy meghatározott rendeltetéssel bíró alap s minthogy az alapnak rendeltetésétől eltérő felhasználásába az alapítványtevő örököse hozzájárult s mert végre az alap eredeti rendeltetésére belátható időn belül különben sem használható fel, hozzájárul ahoz, hogy ezen alapról egy „Egyházfenntartási alap” létesíttessék. Az eként létesíteni szándékolt alapítványról kiállított s beterjesztett alapító levelet azonban a közgyűlés a beterjesztő egyháznak azzal adja vissza, hogy azt nemcsak a történeti rész, hanem az egyéb szükséges határozmányokra nézve is állítsa ki s a kiegészített alapítólevelet a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésre terjessze be, ahonnan is a vagyonátváltoztatás jóváhagyása céljából az összes iratok az egyházkerületre lesznek felterjesztendőek.

158. szám. A pusztajlakai egyház — tekintettel arra, hogy második iskolája számára telket vásárolt 3200 koronáért — arra kéri közgyűlésünket, hogy ez összeget az ottani hitelszövetkezettől 10 évi törlesztésre kölcsön vehesse és mint rendkívüli egyházi adót kivethesse.

Közgyűlésünk a kérelmet ezúttal nem teljesítheti, hanem utasítja a presbyteriumot, hogy az adásvételi szerződést, a kölcsön felvételére s a rendkívüli egyházi adó kivetésére vonatkozó presbyteri és közgyűlési határozatokat a legközelebbi közgyűlésre terjessze fel.

159. szám. A fugyivásárhelyi egyház — az anyaegyháztól 4—5 kilométerre huzódó hegyrészen szétszórta élő hivek lelki gondozásáért s az ottani állami iskolában tartani szokott isteni tiszteletek alkalmával felmerülő költségek fedezésére a ref. segélyegylettől 100 K. segílyt kér.

Közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházat, mivel a hegyi részen lakó hivek lelkigondozása folytán felmerülő kiadásaira költségvetésében fedezet nem található : a kért célból való segélyezésre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

160. szám. A fugyivásárhelyi egyház épületjavítási költségeinek fedezésére 100 kor. ref. segélyegyleti segélyért kérvényez.

Közgyűlésünk a fugyivásárhelyi egyházat a kért összegű segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

161. szám. A pelbárthidai egyház 547 kor. 36 f. költségelőirányzati hiányának fedezésére a ref. segélyegylettől segélyt kér.

A csekély népességű s igen nehéz anyagi viszonyok között levő kisdud egyházat, mely az egyházi adón kívül semmi jövedelem forrással nem rendelkezik: közgyűlésünk a segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

162. szám. A váradlesi egyház adósságának törlesztésére a ref. segélyegylettől 200 kor segélyt kér.

A tiszántúli egyházkerület egyik legkisebb, — nagyszámu oláhság között elszigetelten álló, vallási és nemzeti missiót teljesítő szegény egyházát közgyűlésünk a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerülethez.

163. szám. A pusztajlakai egyház iskolaépítésből származott adósságának törlesztésére a ref. segélyegylettől 200 korona segélyt kér.

A pusztajlakai szegény egyházat, mely egyenesen felettes hatósági rendelet folytán újra iskolaépítés előtt áll: közgyűlésünk a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerületre.

164. szám. A nágyszántói egyház építkezéséből származott adósságának törlesztésére a ref. segélyegylettől 300 korona segélyt kért.

A nagy adóssággal küzdő s igen nehéz anyagi viszonyok között levő kisdéd egyházat közgyűlésünk a kért segélyre ajánlja s kérvényét pártolólág terjeszti fel az egyházkerülethez.

Hitelesítettett Nagyváradon, 1915. okt. 8.

Tatár Zoltán,
e. m. v. tanácsbíró.

Sulyok István,
esperes.

Dr. Thury Kálmán,
e. m. ügyész.

Nagy Vilmos.

Birósági ügyek.

165. szám.

Jelen voltak : Sulyok István esperes és K. Nagy Sándor legidősebb egyházmegyei világi tanácsbíró elnöklete alatt : Lévai Mihály, Surányi Lajos, Major Gyula, Kiss Antal, Konrád Géza egyházi, Tatár Zoltán és dr Szegedy Lajos világi tanácsbírák, Biró Ferenc egyházmegyei jegyző és dr Thury Kálmán egyházmegyei ügyész.

Esperes-elnök előterjeszti, hogy az egyházi V. tc. 13. §-a értelmében az időszaki tanács megalakítandó :

az egyházmegyei bíróság az időszaki tanácsot az 1915. évi szeptember 15-től 1916. évi szeptember 15-ig terjedő egy évre Lévai Mihály lelkészi, dr Szegedy Lajos és Tatár Zoltán világi tanácsbírákból megalakítja, póttagokul pedig Kiss Antal, Major Gyula lelkészi és dr Miskolczy Ferenc világi tanácsbírákat választja meg.

166. szám. (5—1915. fm. sz.)

Jelen voltak : I. a bíróság részéről : Sulyok István esperes és K. Nagy Sándor mint legidősebb világi tanácsbíró elnöklete alatt Lévai Mihály, Surányi Lajos, Kiss Antal, Konrád Géza lelkészi tanácsbírák, Tatár Zoltán és dr Szegedy Lajos világi tanácsbírák és Biró Ferenc egyhm. jegyző, mint jegyzőkönyvvezető.

II. A felek részéről dr Thury Kálmán e. m. ügyész és G. Tóth Lajos panaszlott.

Tárgyalás alatt van a G. Tóth Lajos paptamásii elválasztott, de hivatalát el nem foglalt gondnok elleni fegyelmi ügy.

Tárgyalás befejezte után a bíróság zárt tanácskozásban meghozta s nyilvános ülésen kihirdette a következő

I T É L E T E T :

A bihari ref. egyházmegye fegyelmi bírósága G. Tóth Lajos paptamásii ref. egyházgondnok panaszlottat azért a tényéért, mert a paptamásii ref. egyházközség által 1915. évi január hó 17. napján gondnokká érvényesen megválasztatván, a hivatali esküt le nem tette, hivatalát el nem foglalta, sem pedig felmentését törvényes felmentési ok hiányában az egyházmegye vonatkozó szabályrendeletében megállapított 100 korona felmentési díj lefizetése mellett nem kérelmezte, vétkesnek mondja ki az egyházi I. tc. 109. §-ába ütköző, az egyh. V. tc. 34. §-ának A. 1. pontja szerint minősülő fegyelmi vétségben s ezért őt az egyh. V. tc. 35. §-ának c) pontja alapján 10 (tíz) korona pénzbüntetésre itéli, melyet a bihari református egyházmegye közigazgatási pénztárába további intézkedésig 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett lefizetni köteles.

Sulyok István,
lelkészi elnök.

K. Nagy Sándor,
világi elnök h.

Biró Ferenc,
jegyzőkönyvvezető.

Betűsoros tárgymutató

a bihari ref. egyházmegye 1915. évi szeptember hó 16-án
Nagyváradon tartott közgyűlése jegyzőkönyvéhez.

	Szám
A lapszabály módosítása em. lelk. gyámintézetnél	136
" " lelk. temetk. segélypénzt	126
Alapítólevelek	151—156
Alapítvány létesítése Bary József emlékére	80
Antal Géza ártándi tanító megerősítése	105, 107
Ártánd	105
B akóczi László furtai tanító megerősítése	107
Baksay Sándor dr. püspök emléke	104 ¹²
Bary József em. gondnok emlékének megörökítése	80
" " " " halálakor részvétnyilatkozatok	81
Belhivatalnokok terményjavadalmának megváltása	124
Bibliamagyarázat elmulasztása	97
Bihari belhiv. terményjavadalmának megváltása	143
" egyház ideiglenes kölcsöne	128
" egyháztanács adóügyi határozata ellen fel- lebbezés	133
Bihari „Nagy János alapítvány” alapítólevelei	151
Biharkeresztes elveszett alapjai	110
" ideiglenes kölcsöne	129
" V. tanítói állást létesít	139
Biharpüspökii lelkészlak javítása helybenhagyatik	104 ³
" zárszámadás 1914. évről	111 ¹¹
Biharszentjános alapítólevelei	152
Bírósági ügyek	165, 166
Bizonyítványok [isk.] választójog elnyerésére díj- mentesek	93
Bojti belhivatalnokok terményjavadalmának meg- váltása	144
Bors beteg lelkészének helyettesítése	104 ⁶
" engedély nélküli kölcsöne	104 ¹⁰
" zárszámadása 1914-ről	111 ¹

	Szám
Családi pótlék sürgetése lelkészek részére	125
Családkönyv-tervezetről vélemény	123
Csökmői lelkész terményjavadmánának megváltása	145
Darvas kölcsöne	130
Dijlevél megerősítés	146
Doma Gyula pusztajlaki lelkész kérelme	79
Egyházak	80, 102, 104
Egyházkerületi határozatok	84—94
„ képviselők választása	137
„ közgyűlésre terjesztendő ügyek:	103, 121
122, 123, 125, 127, 137, 140, 146, 149, 152, 153	
155, 156.	
Egyházmegyei gondnoki állás betöltése	80
„ képviseltetés nemcsak jog, de kö-	
telesség	104 ¹
Egyházm. közig. pénztár 1916. évi költségvetése	113
„ lelk. gyámint. alapszab. módosítása	136
„ lelkészi jegyző választása	137
„ tanítóképviseletre szavazás	104 ⁸
Elnökség: 78, 80, 100, 104, 110, 128, 132, 133, 135, 137	
138, 148.	
Elölépése, tanítóknak, magasabb fiz. osztályba	104 ¹⁴
Épületek, egyházi, jókarban tartása	102
Erőss Károly, váncsodi ig. tan. mellékfoglalkozása	135
Értesítő könyvecskék használata	91
Esperes évi jelentése	95
„ időszaki jelentése	104
„ jelentése vallásoktatásról	103
Eszenyi Károly bkeresztesi tanító nyugalomban	104 ¹¹
Fugyii lelkész bibliát magyarázzon	97
„ „ hitéletet erősítse	98
Fugyivásárhely ref. segélyegyleti kérvénye	159, 160
Furta ideiglenes kölcsöne	104 ²
„ zárszámadása 1914-ről	111 ²
Gondnoki állás, egyházmegyei, betöltése	80
Gondnokok buzgón végezzék kötelességeiket	111 ¹⁵
Gyámintézet, em.-i lelkészi, alapszabálymódosítása	136
Gyámpénztár, tanítói, 1916. évi költségvetése	114
Gyűlés megnyitása	75
Hadbavonult kántortanítók fizetésigénye	134

	Szám
Hegyközkovácsi zárszámadása 1914-ről	111 4
Hegyközpályi	111 3
Hegyközszáldobágy	111 5
„ legelőügye	117
Hegyközüjlak adósságait fizesse ki	111 14
„ beteg lelkészének helyettesítése	104 6
„ gondnoka	111 14
„ magtáralapnak számoljon el	109
„ temetkezési stólát megállapítja	148
Helmeczy József dr. e. m. gondnok emléke	104 12
Hitélet erősítésére Fugyi és Mtelegd igyekezzenek	98
Horkay Irén nagykerékii tanítónő meoerősítése	106
Ideiglenes kölcsönök	104 2, 128, 131
Időszaki esperesi jelentés	104
Időszaki tanács megalakítása 1915. szept. 1-től	
1916. szept 1-ig terjedő időre	165
Imádság s gyűlés megnyitása	75
Ingatlanok telekkönyvi rendezése	101
Iskola fejlesztés	92
Iskolafenntartó egyházak	86—92
Iskolai „szegény segély-alap“ létesítendő	89
István kir. napján mezei munka végezhető	84
Jákóhodos zárszámadása	111 13
Jámbor-alapítvány haszonbér szerződése	104 4
„ „ pénzenek elhelyezése	112
Jegyző, egyházmegyei, választása	83
Jegyzőkönyvi tárgymutató készítése	104 9
Kántortanítók [hadbavonult] fizetésigénye	134
Káplántartó [állandó] helyek megállapítása	122
Kisegítő tanítók alkalmazása	104 7
Kismarja alapító-levelei	153
„ zárszámadása 1914-ről	111
„ lelkészének személyi pótléka	140
Kiss Antal egyhker. pótképviselővé választatik	137
„ „ időszaki tanács póttagjává	165
Kiss Lajos nagykerékii tanító emléke	104 11
Kisszántó alapító-levelei	154
„ iskolaépítkezése	116
„ kölcsöne	132
„ zárszámadása	111 8

Kölcsönügyek	128—132,	158
Körmendy József pósalakai tanító kérelme	---	147
Köröskisjenő zárszámadása	---	111 ⁷
Kurovszky Ferenc egyhker képvis. választatik	---	137
Lelkészek	---	84, 99
" termény javadalmának megváltása fel-		
függesztetik	---	124
Lelkészek részére családi pótlék sürgetése	---	125
Lévai Mihály egyhker. képviselővé választatik	---	137
" " időszaki tanács tagjává	---	165
Lukács Ödön szavazatszedő bizottsági tag	---	80
Major Gyula időszaki tanács tag	---	165
Megbizó levelek bemutatása	---	76
Mellékfoglalk. engedélyezése az iskolaszék által	---	94
Mezey Imréné özv. adóügyi felelőse	---	133
Mezőtelezdi lelkész	---	98
" egyház id. kölcsönének visszafizetése	---	104 ²
" " zárszámadása 1914-ről	---	111 ⁶
Mezőtelki lelkészi díjlevele	---	146
" zárszámadása 1914-ről	---	111
Miskolczy Ferenc dr. időszaki tanács tag	---	165
Missiói ügyek	---	118—121
Molnár Zoltán kismarjai lelkész személyi pótléka	---	140
Nagybányai e. m. köszönete részvételért	---	82
Nagykakucs zárszámadása	---	111
Nagykerekii	---	106
Nagyszántói belhivatalnokok terményváltsága	---	142
" lelkészlak építési ügye	---	150
" egyház ref. segélyegyleti kérvénye	---	164
" " tőkesegélyének felhasználása	---	149
" " zárszámadása 1914-ről	---	111 ⁹
Nagyvárad „Grünvald Simon-alapítvány“-a	---	155
" zárszámadása	---	111
Nagy Vilmos szavazatszedő biz. tag	---	80
Nyáry József nagykerekii kántortan. felelőse	---	134
Nyugdíjintézet [orsz.] ügyrendjének módosítása	---	127
Nyüved zárszámadása 1914-ről	---	111
Orsz. lelk. nyugdíjint. ügyrendje módosítandó	---	127
Papp László borsi lelk. e. m.-i jegyz. választatik	---	83
Pelbárhida ref. segélyegyleti kérvénye	---	161

	Szám
Pénztárvizsgálatok	104 5
Pósalakai lelkész terményváltsága	141
„ zárszámadás	111 10
„ tanítói kertiletmény díjlevéli biztosítása	147
Presbytériumok	104, 111 15
Pusztajlak engedély nélkül elköltött tőkéje	104 9
„ ref. segélyegyleti kérvénye	163
„ kölcsöne iskolatelek vételre	79, 158
Ref. segélyegyleti kérvények	159—164
Részvényilatkozatok	81, 104 12, 104 13
Siter alapító-levelei	156
„ zárszámadása 1914-ről	111 12
„ magtári számadása 1914-ről	108
Stóla, temetési szabályozása Hegyközüjlonkon	148
Szabó Pál-féle siteri alapítv. felhasználásáról jav.	115
Szavazatszedő bizottság gondnok választáshoz	80
Számadások jóváhagyása	111
Szegedy Lajos dr. egyhker. pótképv. választatik	137
„ „ időszaki tanácstaggá	165
Szegény gyermekek iskoláztatása	89
Szertartások mellőzése	100
Szigeti Elek ig. tanácstag a n.-váradi képzőint.-nél	138
„ „ szavazatszedő biz. tag	80
Tandijkárpótlás helyes utalványozása	90
Tanítóink családi pótléka és lakbére	88
Tanítók előlépése fizetési fokozatba	104 13
Tanító képviselőségre [egyházmegyei] szavazás	104 8
Tanítók helyettesítése katonai szolgálat esetén	87
Tanítók [kisegítő] alkalmazása	104 7
Tanítók megerősítése	105, 106
Tanítók, mind	84, 92—94
Tanítónők alkalmazása szükséges	86
Tanítónőképző ig. tanácsba e. m.-i képviselő	138
Tárgymutató készitendő em.-i jegyzőkönyvekhez	104 9
Tatarosi missió szervezése	121
Tatár Zoltán időszaki tanácstaggá választatik	165
Távollevők igazolása	77
Távolmaradást nem igazolt	78
Téby Lajos csökmői tanító megerősítése	107
Telekkönyvi rendezése ingatlanoknak	101

Temetkezési segélypénztár [lelk.] alapszabály módosítása	---	126
Terményjavadalom megváltások	---	141—145
Told ideiglenes kölcsöne	---	131
Thury Kálmán dr. szavazatszedő biz. tag	---	80
Urvacsorával élők számának csökkenése	---	99
Ügyész, egyházmegyei	---	115
Vallásoktatók [középiskolai] jelentsenek	---	85
Vallásoktatásról jelentés	---	103
Váncsodi „Hodossy-alap“, mint egyhfenntartási alap	---	157
„lelkész vas. d. u. istentiszteletet tartson	---	96
Váradles ref. segélyegyleti kérvénye	---	162

ESPERESI JELENTÉS

A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZ-
MEGYE 1914. ÉVI VALLÁSERKÖLCSI
□ ÉS ANYAGI ÁLLAPOTÁRÓL. □

Nagyvárad
Nyomatott Béres és Held könyvnyomdájában
1915

Nagyliszteletű és tek. egyházmegyei közgyűlés!

Az 1915. évi törvényszerű egyházlátogatást, az egyházközségeket négy csoportba osztva, f. évi május és június hónapban Léway Mihály, Major Gyula, Surányi Lajos, Konrád Géza tanácsbírák, Bán István, Papp László és Szücs László lelkészek közreműködésével végeztem, s az egyházmegye múlt évi valláserkölcsei és anyagi állapotáról a beszerzett vizsgálati jegyzőkönyvek alapján a következőkben van szerencsém tiszteletteljes előterjesztésemet megtenni.

I. Valláserkölcsei állapot.

Az egyházközségek valláserkölcsei állapota minden irányban megnyugtató. A történelmi nagy idők eseményei a lelkeknek legszentebb érzelmeit váltják ki, melyek egyfelől a vallásos buzgóság emelkedésében, másfelől az anyagi áldozatok tiszteletreméltó meghozatalában nyilatkoznak.

A törvény rendelkezésének megfelelően ünnep és vasárnap délelőtt a lelkészek mindenütt megtartják az egyházi beszédet, melyen a gyülekezeti tagok nagy számmal jelennek meg. Vasárnap délutánonként 32 egyházközségünkben kátét magyaráznak, Ártádon és Biharpüspökiben bibliamagyarázatot tartanak, Bojton, Kismarján, Mezőtelegden, Nagyszántón felváltva káté és bibliamagyarázat tartatik, Nyüveden csak imádság van, Váncsodon ez is nagyritkán, Váradleszen pedig csak a kanonikus napokon van isteni tisztelet.

Hétköznapokon rendszeresen tartanak istentiszteletet 32 egyházközségünkben. Bizonyos napokon van csak isteni tisztelet Bojton, Mezőtelegden. Bűnbánó heteken

Fugyiban, Kisjenőben, Nagykakucson, Réven. Adventi időszakban Mezőtelkiben; Nyüveden, Örvénden csak a téli időben. Nincsen hétköznapi istentisztelet Váradlesen.

A hétköznapi bibliamagyarázatokat Fugyi kivételével rövidebb vagy hosszabb ideig minden gyülekezetben megtartják. Adventben hetenként egyszer 30, kétszer 4 egyházban; ősztől tavaszig hetenként egyszer 4, kétszer 1 egyházban; rövidebb ideig Réven és Váncsodon hetenként egyszer, Hegyközpályiban pedig egész éven át gyakorlatban van hetenként egyszer a bibliamagyarázat tartása. A vallásos élet fokozására a gyülekezetekben szép tevékenységet fejtenek ki a vallásos iratok járatása körül. Emelkedőben van a felolvasásoknak tartása is téli időszakban. E részben némi visszaesés történt Ártádon, Bszentmártonban, Biharkeresztesen, Darvason, Fugyiban, Hegyközcstatáron, Hegyközkovácsiban, Hegyközüjlakon, Köröskisjenőn, Mezőtelegden, Nyüveden, Paptamásiban, Pelbárthidán, Siteren, Zsákán, Váncsodon és Váradlesen. Az énekkar szervezése is több gyülekezetben keresztül vitetett, e tekintetben azonban még mindig sok tenni-való vár a lelkészekre és tanítókra egyaránt. Az ifjúsági egyesületek szervezése és működésben tartása sem részesül a legtöbb helyen kellő figyelemben. Jótékony egyesület csak Nagyváradon működik. A gyermek istentiszteletek tartása gyakorlatba vétetett Nagyváradon és a vasárnapi iskola Élesden. Ki kell emelnem, hogy e nagyfontosságú teendők közül Fugyiban és Mezőtelegden semmi sem történik, holott az utóbbi helyen a gyülekezet építésére nemcsak a kedvező alkalom kínálkozik, de arra nagy szükség is volna.

A konfirmáció oktatást 30 egyházközségben a lelkész, 11-ben a lelkész és tanító együttesen, 1-ben pedig tanító végzi. A konfirmációt 30 egyházközségben áldozó csütörtökön, 6 egyházközségben pünköst előtti vasárnapon, 6 egyházközségben pedig a régi gyakorlat szerint az iskolai év végén tartották. Mivel a népiskolai szervezet idevonatkozólag határozott intézkedést tartalmaz, ennél fogva az eddigi gyakorlattal való szakítás és az ahhoz való alkalmazkodás feltétlen kötelesség.

Állandó tapasztalat, hogy az urvacsorával élők száma folytonos hanyatlást mutat. Habár erre nézve

némileg mentségül szolgál, hogy az egyes gyülekezetek tagjai közül tekintélyes rész a harcmezőn van, mégis szükséges, hogy a lelkészek és a presbytériumok figyelme oda irányuljon, hogy e tekintetben mielőbb kedvező változás következze be. A múlt évben urvacsorával élők száma 30,162 volt és pedig böjtkor 3453, husvétkor 6441, pünköstkor 6124, ujkenyérkor 4078, ujborkor 3583, karácsonykor 6483. A gyülekezet népességéhez mértén nagy számmal járultak az urasztalához Biharpüspökiben, Biharszentjánoson, Élesden, Kisszántón, Pelbárthidán és Toldon; csekélyebb számmal Csökmőn, Hegyközkovácsiban, Váncsodon. Betegeknek az urvacsorát csak a rendes urvacsoraosztás napján szolgáltatják ki 17 egyházközségben, egyéb alkalommal, ha kéri 25 egyházban. Az elmúlt év folyamán betegek urvacsoráztatása nem fordult elő Mezőtelkiben, Pelbártidán és Pusztajlakon.

Szektáriusok és felekezeten kívül állók következő egyházakban találhatók: *nazarénusok* Csökmőn fi 6, nő 2, Biharpüspökiben fi 1, Hegyközüjlakon fi 2, nő 3, Nyüveden fi 1, Zsákán fi 9, nő 11, Jákóhodoson fi 2, nő 3, összesen 40. *Baptisták*: Berettyószentmártonban nő 2, Biharon fi 5, nő 8, Biharpüspökiben fi 23, nő 34, Csökmőn fi 10, nő 13, Furtán fi 1, nő 1, Hegyközkovácsiban fi 12, nő 18, Hegyközszáldobágyon fi 4, nő 4, Hegyközüjlakon fi 5, nő 7, Kisszántón fi 3, Kisjenőben fi 25, nő 31, Mezőtelegden fi 1, nő 1, Mezőtelkiben fi 1, nő 2, Pósalakán fi 15, nő 25, Pusztajlakon fi 13, nő 12, Réven fi 2, nő 1, Siteren fi 8, nő 6, Zsákán nő 1, összesen fi 128, nő 166, együtt 294. *Felekezeten kívül állók*: Biharon fi 19, nő 25, Csökmőn fi 11, nő 9, Furtán fi 3, nő 3, Hegyközcsatáron fi 3, nő 7, Hegyközkovácsiban fi 3, nő 5, Hegyközszáldobágyon fi 2, nő 3, Kismarján fi 4, nő 4, Örvénden fi 27, nő 13, Pósalakán fi 10, nő 12, Pusztajlakon fi 8, nő 10, Szalárdon fi 32, nő 39, Zsáka nő 1, összesen fi 122, nő 131, együtt 253. Ide vonatkozólag számszerű adatot nem közölt Fugyivásárhely és Nagyvárad, holott szektáriusok mind a két helyen találhatók, úgy, hogy ennek figyelembe vételével a szektáriusok száma 7—800 között ingadozik.

Az egyházi szertartásokat a következő egyházközségekben mellőzték: *keresztelést* Biharon 2, Csökmön 11, Fugyivásárhelyen 4, Hegyközszáldobágyon 1, Pusztajlakon 5, Zsákán 4, összesen 27 esetben. *Temetést* Biharon 1, Csökmön 2, Fugyivásárhelyen 1, Pusztajlakon 1, Szalárdon 1, Zsákán 2, összesen 8 esetben. *Házasságát egyházilag nem áldatta meg* Biharkeresztesen 8, Csökmön 15, Fugyivásárhelyen 2, Hegyközpályiban 3, Hegyközüljakon 1, Réven 1, Szalárdon 2, Zsákán 3, Váncsodon 1, összesen 36 pár. Nagyvárad e tekintetben sem adhatott számszerű adatot. Bár mély sajnálattal tölthet el bennünket egyes hiveinknek az egyházi szertartások körül tapasztalható közönyössége és a lelkészek presbyteriumok gondos figyelme tovább is felhivandó az e téren való tevékenykedésre, mégis némi megnyugvást találunk abban, hogy a helyzet e tekintetben a multhoz képest nem rosszabbodott.

A vadházások számának némi csökkenését észlelhetjük, mert a mult esztendőről a lelkészi hivatalok csak 212 ilyen egyént tartanak nyilván. Kétségtelen, hogy külső körülmények voltak hatásal és nem értékeőbb erkölcsi szempontok. De még mindig feltűnően nagy a gyülekezet népességéhez viszonyítva a vadházások száma Csökmön (36), Fugyiban (10), Hegyközüljakon (14), Pujlakon (10), Siteren (20), Váncsodon (16). Fugyivásárhely, Mezőtelegd, Nagyvárad, Szalárd ide vonatkozó adatokat sem szolgáltat be. Lelkeszi békeltetésre 8 pár jelentkezett s mi volt az eljárás eredménye, a jegyzőkönyvekből nem tűnik ki.

Áttért hozzánk 12 fi 4 nő összesen 16, kitért tőlünk 15 fi 35 nő összesen 50, mihez képest a veszteség ezen a cimen 34. A kitérések legnagyobb száma (41) Nagyváradra esik, habár a multakhoz képest itt javulás mutatkozik, mégis szomorú tényként kell megállapítani, hogy ezen a helyen nincs elég erő és eszköz a helyzetnek gyökeres megváltoztatására.

A gyülekezetek szegényeiről, valamint a szegény tanköteles gyermekek gondozásáról kisebb nagyobb mértékben gondoskodás történik, több helyen azonban ezt a samaritánus feladatot nem az egyház, hanem a

polgári községek teljesítik. Segélyezés címén az egyházak pénztári számadásában 1538 korona 07 fillér fordult elő.

Hiveink adakozási erejének nagy részét a véres háboru által előállott nyomoruság enyhítése vette igénybe. Az e téren megnyilatkozott megható áldozatkészség mellett mégis igen tekintélyes összeg 12038. kor. 14 fill. adomány folyt be egyházi és 450 kor. iskolai célokra, mely az egyházak között következőleg oszlik meg:

Ártánd. Egyházi célra: R. Nagy Mihály 2 K, R. Nagy Mihályné 2 K, Molnár Irén 10 K, Gy. Nagy Bálint 20 K, Szegedi Mihály 2 K, Molnár Mihályné 10 K, Fórizs Gyula 5 K, Kabai Mihály 5 K, Bakóczi Gábor 5 K, Molnár Juliánna 5 K, Z. Tolvaj Sándorné 10 K, Pénzes Sára 10 K, Tolvaj Sándorné 5 K, Oláh Lajos 5 K, együtt 96 K. Egy bordó plüss urasztali terítőt: Baranya Mihály és neje Tolvaj Ágnes 102 K 20 f. értékben. Összesen: 198·20 K.

Bereffyőszentmárton. Urasztalra többen kenyeret adtak 18 K értékben. Egyházi szükségletre: özv. Gál Mihályné 50 K, Karácson Máté 10 K, Kiss Antal jubileumi alapra többen 10 K. Perselypénz 72 K 09 f. Összesen: 160·90 K.

Bihar. Perselypénz: 45 K. 54 f. Konfirmándusok adománya: 25 K 30 f., Id. Lakatos Imre és neje egyházfenntartási alapja: 800 K, néhai Daróczi Bálint özvegye egyházfenntartási célra 10. K. Ugyane célra: Jakab István 10 K, néhai Kovács Lajos 25 K, özv. Ötvös Mihályné konfirmándusoknak 14 drb ujszövetséget és 9 drb „Buzgóság szárnyai” c. könyvet. Urvacsora kenyeret adtak: Szabó Lajos gondnok, Petrányi Ferenc, Szilágyi András, K. Szabó István, Juhász István, Tarnóczi Lajos 8—8 K értékben. Összesen: 963·84 K.

Biharkeresztes. Egyházi célra: Farkas Judit 5 K, Pető Sándorné 10 K. M. Varga Lajosné 10 K, Székely Józsefné 100 K, Harsányi Márton 20 K, Csomós Mihályné 5 K, Pénzes Imre 6 K, Kovács Mária 40 K, Varga Mihály 50 K, Szövetkezet 50 K, Biró Albert 10 K, S. Varga Lajosné 10 K, Oláh József 10 K, Szövetkezet 37 K, Pető Gáspár 10 K, Gyenge Mihályné 20 K, Lovas Gáspárné 6 K, Bördös Albert 10 K, Füsüs Lajos 20 K, Balog Márton 20 K, Sütő Bálint 10 K, Simon Gáspár 50 K, Madurkai Tivadarné 37 K. Ertsey Jenőné 100 K. Összesen 646 K.

Biharszentjános. Az urbéres alap harangadósság törlesztésére 323 K, Urasztali szükségletre többen 65 K, Perselypénz 11·52 K. Összesen: 399·52 K.

Bojt. Perselypénz 3·94 K, Szegényalapra [id. V. Nagy János és neje 10 K] 23·28 K, Orgonaalapra id. V. Nagy János 20 K, Toronyóraalapra id. V. Nagy Jánosné 20 K, Hitelszövetkezet 100 K. Urvacsorához kenyeret adtak Garaguly Gyula, Bán István, Baranyi Lajos, Lakatos Ferenc, Buti P. Sándor, Erdei Lajos együtt 20 K értékben. Összesen 187·22 K.

Bors. Közsükségleti pénztár javára: Szücs András 4 K, Bereczki István 5 K, Bagoly István 4 K, Szegedi Mihály 6 K, Kerezsi Lajosné 5 K, Földi Róza 5 K, Sáfrán Károlyné 5 K, Molnár Benedek 10 K, Molnár Mihályné 4 K, Kabai Ferencné 10 K, Somi Gáspár 2 K. Összesen 60 K.

Csükmő. Szegényalapra Fohn Imre 1 K. Feloszlott 1907—1913-iki Piculi 100 K, Tóth István gondnok 10 K, N. N. perselybe születésnap emlékére 10 K, Nagy G. Bálint felesége halála emlékére 1 K, Piros j. Imre 6 K, Egyház évi segélye 10 K. Szeretetház alapra: Homolya Etelka Nagyváradról 4 K, N. N. 20 K. Madarak és fák napján gyermekek jutalmazására Gyány Ferenc 2 K, Nagy Lajos 2 K. Vizsgai jutalomkönyvekre Pénz Hitelszövetkezet 25 K, Szabó Bertalan 2 K. Urasztalára kenyeret Nagy D. Károlyné 5 K, özv. h. Jenei Józsefné 5 K. Egyházfenntartási alapra Cs. Nagy Károly hozzátartozói 6 K. Karácsonykor szegények részére N. N. 3 kis kalács, 2 kis cipó 2·30 K, N. N. egy kenyér 3·30 K, N. N. 1 K, N. N. 1 K, Szabó Bertalanné 3 kiló szalonna 6·60 K, zs. Szabó Károlyné 4 K, Zsila Gábor 2 K, Nagy Dániel 5 K, Kis Gergelyné 1 és félkiló szalonna 3·30 K, Kis Istvánné 4 K, Vincze Imre könyvelő 2 K, Czirkói gazdaság 20 K, Tóth Istvánné 1 kiló szalonna, 4 kiló kenyér 4·60 K, N. N. 2 K, Tóth István 3 K, együtt 64·10 K. Perselypénz 39·23 K. Összesen 312·33 K.

Darvas. Lelkészlak építési kölcsön törlesztésére többen 70 korona.

Élesd. Urasztalához kenyeret és bort Pusztai Mihály, Fábi Sándor, Garai Józsefné, özv. Makai Károlyné, Nagy Gábor és Pető János 60 K értékben. Új harangra Pusztai Sándor 773 K. Folyó szükségre gyűjtés egyházi estéken 133·16 K, Szilágyi Sándor 200 K, gróf Bethlen Aladár

100 K. Vallásos iratokra Ref. ifjuság 15 K, Kovács Sándorné 5 K, Szücs Aladár 5 K. Perselypénz 127.50 K. Összesen 1418.66 K.

Fugyl. Urasztalára: ujborkor Nagy Elekné 4 K, Nagy Elek 2 K; karácsonykor Kovács Károlyné 3 K, Nagy Elekné 3 K; böjtkor Vári Gáspár 2 K, Borsos Józsefné 1.60 K; húsvétkor Székely Jánosné 3 K, Szakács Gáspár 2 K; pünkösztör Borsos Józsefné 1.40 K, Szakács Lajosné 2 K. Összesen 24 K.

Fugyloásárheiy. Urasztalára többen kenyeret és bort 30 K értékben, id. Szilágyi Bálintné, Borsos Katalin 2 K, Szilágyi Róza 2 K, Perselypénz 38.45 K. Vallásos esték perselypénze 9.11 K. Összesen: 81.56 K.

Furia. Egyháznak: Bánfi Mária 10 K, P. Juhász Imre 20 K, Korda Imre 2 K, Erős Erzsébet 20 K, Herczeg Erzsébet 20 K, Haszon Sándor 10 K, Sárvári Sára 10 K, Korda Sándor 10 K, Molnár Péter 10 K, Herczeg Gyula 4 K, együtt 116 K. Templom fedésére önkéntes adakozásokból 399.30 K. Perselypénz 46 K. — Összesen: 561.30 K.

Hegyközcslár. Az úrasztalára kenyeret adott: K. Szabó Sándorné, Kozma Lajosné; bort: G. Tóth Sándor, Koma Lajos, ifj. Bacsa József Szücs László 30 K értékben. Egyházi közcélra: ifj. Szabó Istvánné 2 K, öz. Bálint Mihályné 2 K, öz. Patonai Mihályné 5 K, öz. Faragó Lajosné 8 K, Mészáros Imréné 2 K, Nagy Sándorné 4 K, id. Papp Imréné 2 K, ifj. Bacsa Józsefné 2 K, ifj. Tóth Sándorné Szabó Margit 2 K. Alapítványa gyarapítására Szücs László 5 K. Évi templomi perselypénz 21.26 K. Egyházfenntartási közös alapra N. N. 40 K. Összesen 125.26 K.

Hegyközkouács. Urasztalára kenyeret és bort többen 30 K értékben.

Hegyközpályi. Urasztalához: id. Asztalos Lajos 5.60 K, Szücs Imre 2 K, ifj. Asztalos Lajos 3.60 K, id. Szabó György 8.60 K, Bornemissza Ferenc 3.60 K, Petri Sándor 3 K, Munkácsi Sándor 3.60 K, Oláh Károly 3 K, Oláh Imre 3.60 K, együtt 36.60 K. Perselypénz: 14.95 K. Orgona-alapra: id. Vajda István 5 K, Ladányi Károly 5 K, Oláh Imre 10 K, Gottdenger Lázár 2 K, Csiki Sándor 10 K, Zima István 5 K, Oláh Istvánné 10 K, Bornemissza Ferenc 20 K, Bende Györgyné 2 K, ifj. Szabó György a harcterről 10 K, Szabó Márton 5 K, öz. Szabó Imréné 2 K, Varga

József 2 K, Dull Andrásné 10 K, ifj. Dull Lajos 10 K, J. Szabó Sándor 10 K, Demkó Vince 5 K, Németi Sándor 5 K, együtt 128 K. — Paplakra: Szász Károly 20 K, Oláh Sándor 4·60 K, Józsa András 3·75 K, Varga József 5·10 K, Nyilas Károly 20 K, Szabó Lajos 10 K, Józsa Károly 10 K, ifj. Bihari Sándor 5 K, Fehér Imre 10 K, Szappanos Sándor 20 K, Nagy Lajos 10 K, özv. Hornyánszky Pálné 20 K, Cseke Lajos 5 K, Nagy Ferenc S. 10 K, Oláh Ferenc 30 K, Kovács Béláné 20 K, Róth Pálné 6 K, Börcsök Miklós 5 K, Szücs Imre 30 K, id. Vajda István 5 K, Dull Antal 10 K, Asztalos Imre 10 K, Nagy Mihályné 5 K, Cseke István 10 K, Ujvárosi Ferenc 5 K, Nagy Károly 2 K, Jakab István 10 K, Dull András 10 K, Kocsis József 6 K, Gózon András 5 K, Dull Lajos 10 K, Csiki Györgyné 5 K, Csiki Sándor 10 K, Szabó Károlyné 2 K, Dull Károly 10 K, Balog Imre 10 K, Tóth András 5 K, Vince Károly 10 K. Összesen: 566 K.

Hegyközszáldobágy. Urasztalához kenyeret és bort: Bancs József, Szilágyi József, M. Lucskai Bálint, Kupás Sándor, Szebeni József, Fábri Károly r. kath., Szebeni Lajos, özv. Zsiri Sándorné, Kádár Lajos, Kozma András, 42 K. értékben. Egyház segítésére ifjuság bái jövedelme 40 K. Összesen 82 K.

Hegyközujlak. Egyházi közcélra: Petri Imre fia János és Petri Jánosné fia János 12 K. Bőjti urasztalára Bodó Mihályné kenyeret és bort 5 K; husvétkor a. Somogyi József és neje 5 K, pünköstkör Bodó László és neje 6 K, ujkenyérkor Mata Mihály és neje 6 K, ujborkor Sipos Imre és neje 5 K. karácsonykor Petri Imre és Farkas Elek 8 K. Összesen 47 K.

Kismarja. Közsükségleti célokra: Fogyasztási szövetkezet 1200 K, Persely, díszharang 113·50 K. Összesen 1313·50 K.

Kisszántó. Egyházi közsükségletre: néh. id. Kincses Imre 20 K, néh. Bereczki Juliánna 16 K. Harangalapra: néh. Szappanos Mihály 5 K. Uj harangra többen 399 K, Kincses József 1·70 K, özv. Kiss Józsefné 1·70 K, Rácz Istvánné 1·70 K, Szilágyi Zsigmond 3 K, Szücs István 3 K, id. Kis Zsigmond 3 K. Összesen 448·10 K.

Köröskisjenő. Urasztalához adakoztak bőjtkor kenyeret özv. Megyeri Ferencné, bort Göcz Lajos, husvétkor

kenyeret ifj. Lőrincz Mihályné, bort Debreczeni Károly, pünkösztkor kenyeret Szilágyi Lajosné, ujkenyérkor kenyeret Pocsár József és Kovács Andrásné, bort Kovács András 24 K és Pocsár Józsefné egy urasztali abroszt 5 K értékben. Összesen 29 K.

Mezőtelegd. Urasztalához hivek adtak kenyeret és bort 50 K értékben. Különféle báljövedelem 467·10 K. Összesen 517·10 K.

Mezőtelki. Urasztalára kenyeret adtak id. Körözszi Jánosné, ifj. Nyeste István, id. Domján Sándor, ifj. Lukács Gáspárné, Sós Lajosné és özv. Pál Imréné 18 K értékben. Bort adtak Antal Jenő, ifj. Lukács Gáspár és Pál István 16·50 K értékben. Fekete Imre adománya 1·60 K. Zathureczky István céckei nagybirtokos a lelkésznek adott 24 méter tűzifát, értéke 150 K és az építendő lelkészi lakáshoz 100 mázsa meszet, értéke 300 K. Összesen 486·10 K.

Nagykakucs. Urasztalára többen kenyeret és bort adományoztak 25 K értékben.

Nagykereki. Urasztalára többen 40 K értékben. Gáspár Lajos örökösei 20 K, Nagy Sándor és Nagy István 10 K, Révész Imréné 10 K, Mersány Elekné 10 K, Sipos Sándorné 10 K, Fekete Istvánné 10 K, Cseke Istvánné 2 K, Áron Imréné egy urasztali abroszt 10 K értékben. Összesen 122 K.

Nagyszántó. Urasztalához Veres Józsefné husvétkor kenyeret, K. Nagy Sándor uj kenyérkor kenyeret és bort, ujborkor ifj. Nagy Károly kenyeret, özv. Oláh Ferencné bort, karácsonykor K. Nagy Sándor kenyeret és bort 27 K értékben. Perselypénz 16·31 K. Összesen 43·31 K.

Nagyvárad. Templomi perselyadomány egyház szükségleteire 799·82 K, szegényeknek 439·88 K. Urasztalra természetben és pénzben 577 K. Szegényeknek többen 68 K. Katonák vallásos irataira többen 47 K. Egyházi célra konfirmándusok 12·04 K, névtelen 3 K, Lovas József 2 K. Egyházfenntartási alapra Varga József 20 K, Terézia árvaház alapra Varga József 20 K. Velencei templomépítésre Nv. Hitelbank 20 K, Nv. Forgalmi bank 20 K, Nv. Agrár-takarpénztár 10 K, Leszámitolóbank 50 K, Surányi Margit ol. papszék terítőt 10 K, Márkis Györgyné szószék terítőt 20 K, Kágyi Róza szószék terítőt 10 K, Gubóczi Margit papszék terítőt 10 K. Összesen 2138·74 K.

Nyilózd. Urasztalához kenyeret és bort adtak mintegy 16 K, ifj. Farkas Károlyné egy kenyértakarót 10 K értékben. Összesen 26 K.

Papfamási. Urasztalára 6 ízben többen kenyeret és bort 40 K értékben. Perselypénz 22·49 K. Toronyórára adakoztak: Szűcs Imre 100 K. N. Szabó Sándor 47 K, özv. Körösi Józsefné 2 K, Tóth János 1 K, Szabó Lajos és Sándor 2 K, Tóth Vince 1 K, Tóth Albert 25 K. Összesen: 240·49 K.

Pelbárhida. Az úrasztalára kenyeret adtak: Gönczi Bálint, Szabó Zsigmond, Csomai József, Némethi Jenőné, Máté Sándor, N. Nagy Lajos 18 K értékben. Egyház közsükségeire Kis István 1 K. Összesen 19 K.

Pósalaka. Egyház részére kenyeret és bort adtak: Fekete Sándor, Dajka Ferenc, Fekete János 20 K értékben.

Pusztajlak. Urasztalára kenyeret és bort többen 21·20 K értékben. Adósságtörlesztésre a helybeli hitelszövetkezet 150 K. Összesen 171·20 K.

Réu. Urasztalára kenyeret és bort adtak özv. Géczi Ferencné, Szegedi István, Hollósy Gyula, Géczi Mihály 20 K értékben.

Síter. Egyház szükségleteire többen 74 K. Urvacsorához kenyeret adtak: Turzó Pálné, Molnár Lajosné, Bagics Józsefné, Molnár Istvánné, F. Mazsu Lajos és neje, Szőke Lajosné; bort: Bot Mihály, Fogy. szöv., Köteles Ferenc, T. Varga Ferenc, F. Mazsu Lajos és neje, Fazekas János együtt 50 K értékben. Összesen 124 K.

Szalárd. Urasztalát ellátták többen kenyérrel és borral 50 K értékben.

Told. „Orgona-alap“-ra Puskás Imre hozzátartozói 12 K. Urasztalához kenyeret id. Bonczos Imre, özv. Molnár Mártonné, Tándor Miklós, Dancsházi Ferenc, Parrag Lajos; bort adott Puskár Elek, özv. Káczler Albertné, együtt 28 K értékben. Perselypénz 11·06 K. Összesen 51·06 K.

Zsáka. Egyházfenntartási alapra: Farkas Kálmán 6 K, néh. Sárvári József 20 K, n. Szűcs Mária Szentesi Imréné 10 K, n. P. Szántó Mihály 10 K. Templomi számtáblát készített Weisz Lajos izr. 13 K. értékben. Urasztalára kenyeret adtak többen 20 K értékben. Összesen 79 K.

Jákóhodos. Urasztalára kenyeret és bort többen 36 K. értékben. Pénzadományok: Hitelszövetkezet 45 K.

Kendi Józsefné 5 K, Kendi János 4 Korona. — Összesen: 90 Korona.

Váncsod. Urasztalára kenyeret adtak: Fónyad Albert, Kiss G. Bálint, Fónyad P. László, Fónyad Bálint, Veres Imre és Hiripi László 12 K. értékben. Szegények részére: 41.90 K. Összesen: 53.90 K.

Váradles. Egyházi szükségletekre: Kecskeméti Sándor 1 K, özv. Diadik Mihályné 10 K, Borhi Imréné 5 K, Szatmári Mihály 4 K. Urasztalára kenyeret és bort: Keszthely Sándorné, Konrád Gézáné, Nyári Józsefné, Székely Józsefné, Juhász Lajosné 10 K. értékben. Összesen 30 K.

Egyházközségeink különböző jótékony célra 1530 korona 84 fillért adakoztak.

II. Anyagi élet és igazgatás.

Az egyházközségekben a presbytériumok és a felettes egyházhatóságok hozzájárulásával az egyházközségi közgyűlés mint az egyházi kormányzás szervei mindenütt törvényszerűen megalakítottak és a ciklusonként történő változásokat nyilvántartják, működésük a törvény szempontjából kifogás alá nem esik. A gyűlések jegyzőkönyvét 10 egyházközségben a lelkész vagy segédlelkész vezeti, 31 egyházban felekezeti vagy állami tanító, egy gyülekezetben pedig más társadalmi állású egyén. A jegyzőkönyvek vezetése körül hiány vagy mulasztás nem fordult elő.

Az egyházközségek anyakönyvei minden gyülekezetben rendben vannak. Az egyházmegyei, — egyházkerületi és konventi jegyzőkönyveket irattárban őrzik. A felettes hatósági körlevelek beiktatása és rendben tartása körül hiány nem tapasztalható.

A vagyonleltári változásokat a számadási év zárásával minden egyházban átvezették. A lelkészi hivatalokban az ügyek nyilvántartására szolgáló naplók, postakönyvek használatban vannak.

A borsi, bojti, hegyközszáldobágyi, kisszántói, köröskisjenői, mezőtelegdi, nagyszántói, pusztajlaki, siteri és váncsodi egyházközségek telekkönyvezetlen ingatlanai még mindig függőben vannak, az eljárás folyamatba téve.

A kisjenői parlag szőlőre nézve az elbirtoklási idő be-
várando, a pusztajlakí egyház pedig csak vétel útján
rendezheti ezt a függő ügyet.

Az egyházközségek 1914. évi zárszámadása 359,423
K. 97 f. bevételt, 339,161 K. 05 f. kiadást, s ehez képest
20,262 K. 92 f. maradványt tüntet fel. Alapítványi és
egyéb tőkében 384,204 K. 55 fillér áll kezelés alatt.

Az ártándi, kismarjai, örvéni és váradlesi egyházak
kivételével a múlt évi egyházi adó és haszonbérek pon-
tosan sehol sem folytak be, a mi az utóbbi súlyos és
nehéz közgazdasági esztendő hatását élénken illusztrálja,
s nem csoda, ha ilyen körülmények között intézmé-
nyeink fenntartása, az elodázhatatlan fejlesztés és a
mindennapi megélhetés követelménye az adósságok
emelkedését vonja maga után, a mely 42 egyházunkban
528,829 K. 11 fillért tesz ki. A kölcsön kamata, mivel
tekintélyes részben tőkesegély, — 1—13 % között vál-
takozik. A hegyközsáldobágyi, kismarjai, nagykerékii,
szalárdi és jákókodosi egyházaknak adóssága nincsen.

A nyomasztó közgazdasági állapot hatása abban is
jelentkezik, hogy az egyházak sem állami adóterheiket
nem róhatták le, sem hivatalnokaikat nem fizethették
pontosan a múlt esztendőben. Így Bsztmárton 204 K.
02 f, Élesd 200 K, Fugyi 100 K, Hegyközujlak 60 K,
Nagyszántó 342 K. 31 f, Rév 15 K, Váncsod 55 K.
28 f, állami, — Élesd 35 K, Hegyközujlak 20 K, Nagy-
szántó 77 K, Nagyvárad 347 K. 97 f, Pósalaka 15 K,
Rév 3 K. 38 f, Siter 124 K. 50 f, Váncsod 43 K. 90 f.
illeték adóval maradt hátralékban. Továbbá Fugyi a
lelkésznek 250 K, Hkujlak a fitanítónak 120 K, Jáko-
hodos a lelkésznek 166 K.-val adós.

A belhivatalnoki földek adóját csekély kivétellel az
egyházközségek pénztára fizeti, Pelbártkidán és Körös-
kisjenőben a lelkészek, Biharon a kisebb fiu, — Hkuj-
lakon és Pelbárthidán a tanítók, 7 egyházban pedig az
egyházak és belhivatalnokok együttesen fizetik.

Az egyházi épületek közül a templomok jó karban
vannak 36, türhető állapotban 5 egyházközségben,
nagyobb javítást igényel Váradlesen; a lelkészi lakások
jó karban találhatók 25, türhetőek 14 egyházban, tartha-

tatlanok Bsztyánoson, Hkujlakon és Nagykakucson; az iskolaépületek jó karban vannak 25, türhetők 5 egyházban, átalakítást vagy ujjáépítést igényel Biharpüspökiben a két fiiskola és tanítólakás; a mellék és gazdasági épületek rosszak, s ennél fogva gyökeres javítást és újraépítést kívánnak Biharon a lelkésznél, Biharpüspökiben a lelkésznél, Borson mindenütt, Furtán mindenütt, Hkcsatáron a tanítónál, Hkpályiban mindenütt, Hkujlakon a lelkésznél, Nagykerekiben a lelkésznél, Mezötelkiben a lelkésznél, Örvénden a lelkésznél, Pósalakán a tanítónál teljesen hiányzik, Pusztajlakon a tanítónál, Váncsodon a lelkész és tanító lakásán.

Az egyházi épületek a nagyváradi egyház pár épületének kivételével mind a Fonciere-nél biztosítottak tűz ellen 142,3313 K.-ig. A nagyváradi egyház biztosít ezenkívül az Első Magyaránál 1.295,180 K.-ig, mely a f. év végén már lejár és a Triesztinél 52000 K.-ig, a mely 1919. évi ápr. 30-án adható át a Foncierének.

Uj építkezések történtek Élesden a lelkészi udvaron mellék épület 1921 K, Fugyivásárhelyen a lelkész lakon pince 326 K 61 f. Hkcsatáron tanítólakás és tanterem 8000 K, Kisszántón a lelkész lak nagymérvű átalakítása 3850 K, Paptamásiban tanítólakás 9202 K. 05 f, ugyancsak itt toronyóra beszerzése 1160 K, összesen: 24459 K. 66 f.

Az épületek jó karban tartására az egyházak 19126 K, 55 fillért fordítottak.

III. Népiskolai adatok.

Már a tavaszi egyházmegyei közgyűlés elé terjesztett jelentésemben említést tettem arról, hogy iskoláinkban a tanítás ebben a tanévben sok nehézség között indult meg, minél fogva az eredmény elbírálásánál a normális időkben alkalmazott mértékkel való mérés lehetetlen. A tankötelesek összeírását némely egyházközségünkben egyáltalában nem foganatosították; a hol megtörtént is: ezuttal nem azzal az erélylyel, mint más

alkalommal. A tankötelesek tekintélyes része az ismeretes miniszteri rendelet alapján vagy épen nem, vagy szerfölött hiányosan járt iskolába. Az ismétlősök tanítása 14 egyházközségben teljesen szünetelt. Sőt a Kügypusztai rendes tanítást a tanító katonai szolgálata és helyettes nem vállalkozása miatt megkezdeni sem lehetett. Ily körülmények között, arra is tekintettel, hogy a több helyen előfordult tanítóhiány miatt részint a lelkészek kisegítésével, részint az osztályok összevonásával vagy váltakozó rendszerrel sikerült a tanítás biztosítása: az évvégi eredményt különösebb elbírálás tárgyává sem tettem, annál inkább, mert több egyházközségben már a miniszteri intézkedés következtében az évről vizsgálatokat is korábban tartották meg.

Az 1914/15-ik tanévre beiratott 6—12 éves tanköteles fi 3975, nő 3668, együtt 7643. Ebből iskolába járt fi 3750, nő 3242, együtt 6992. Az iskolát tanköteles kor előtt elhagyta fi 93, nő 94, együtt 187. Iskolázatlan maradt fi 132, nő 332, együtt 464. 12—15 éves tanköteles volt fi 1407, nő 1182, együtt 2589. Ebből iskolába járt fi 928, nő 669, együtt 1597.

Kisszántó kivételével, hol a régi mulasztások folytán csak az 1—5. osztály állíttatott be, az 1—6. osztály mindenütt meg volt és pedig 22 tanteremben külön a fiuk s külön a leányok részére, a többi tantermekben vegyes beosztással.

Ott, a hol a tanításnak nagyobb akadálya nem volt, az egyházkerületi tantervet betartották, s az egyházkerületi kézikönyveket használták. Nem az egyházkerületi kiadványt rendelték meg Paptamásiban az ABC-ből és Darvason az 5. oszt. vallástanából.

Konfirmáltatott: fi 285, nő 222, együtt 507.

Tantermeink taneszközökkel kellően vannak felszerelve 25 egyházközségben, hiányosan 6-ban: egészségügyi szempontból 66 tanterem közül kifogástalan 25, tűrhető 29, javítást igényel a bpüspöki 2 fi, bszt-jánosi leány, kismarjai, nagyszántói, paptamásii iskolák és az örvéndi fiu, valamint a siteri leány tanterem.

A nem református iskolába járó tanköteleseink valóságosoktatásáról mindenütt történt gondoskodás.

IV. Népmozgalmi adatok.

Egyházmegyénk területén az 1914-ik évben

1. *Született*, illetőleg megkereszteltetett:

törvényes	fi 1092,	nő 933,	összesen 2025
törvénytelen	fi 134,	nő 110,	összesen 244

együtt fi 1226, nő 1043, összesen 2269

2. *Meghalt*: fi 872, nő 771, összesen 1643.

3. *Házasságra lépett*: tiszta pár 316, vegyes pár 80, összesen 396. A vegyes házasságoknál a születendő gyermekekre nézve megegyezés jött létre 76 esetben, még pedig javunkra 25, kárunkra 51, minélfogva a veszteség 26.

4. Az egyházmegye népessége 1914. évi december hó 31-ik napján

az anyaegyházakban	fi 34175,	nő 33661,	összesen 67836
a szórványokban	fi 1434,	nő 1440,	összesen 2874

együtt fi 35609, nő 35101, összesen 70710

Kiváló tiszteletem jelentésével vagyok

Nagyvárad, 1915. évi augusztus hó 31-én.

Sulyok István,

esperes.

